

Oskari Piilonen

"OLEN VAIKUTTAVA PUHUJA. ÄNKYTÄN PALJON JA AVOIMESTI"

**Aikuisten kokemuksia
änkytyksen vaikutuksesta
kommunikaatiokompetenssiin**

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Logopedian pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2024

TIIVISTELMÄ

Oskari Piilonen: "Olen vaikuttava puhuja. Änkytän paljon ja avoimesti" – Aikuisten kokemuksia änkytyksen vaikutuksesta kommunikaatiokompetenssiin

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Logopedia

Marraskuu 2024

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena oli tarkastella, miten änkyttävät ihmiset kuvailevat omaa kommunikaatiokompetenssiaan ja millä tavoin he vahvistaisivat sitä. Kehityksellisen änkytyksen yhteyttä kommunikaatiokompetenssiin on tutkittu ja se nähdään merkittävänä tutkimusaiheena, mutta aiemmissa tutkimuksissa kommunikaatiokompetenssia on keskitytty tarkastelemaan erilaisten arviointimenetelmien avulla, jolloin sitä on pyritty mittaamaan lukemilla ja arvoilla. Aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta, jossa änkyttävälle ihmisille olisi annettu mahdollisuus itse avoimesti kuvailla kommunikaatiokompetenssiaan: Miten änkytys siihen vaikuttaa ja mikä voisi auttaa siihen?

Tämä tutkielma on monitapaustutkimus, jonka aineisto on kerätty vuonna 2022 kansainvälisessä änkytysseminaarissa puolistrukturoidulla kyselytutkimuksella. "Änkytinkö? Did I Stutter? Stammed jag?" - verkkokyselyyn vastasi 31 tutkittavaa, jotka edustivat kansalaisuuksia Euroopasta, Kanadasta ja Yhdysvalloista. Vastauksia analysoitiin kvalitatiivisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkielman tuloksista kävi ilmi, että niukka enemmistö tutkittavista (61,5 %) mielsi itsensä hyväksi kommunikoijiksi. Tutkittavien myönteinen käsitys omasta kommunikointikyvykkyydestä liittyi keskustelutaitoihin, rohkeuteen mennä puhumista vaativiin tilanteisiin tai tapaan kommunikoida. Tämä tulos poikkeaa aiemmista kansainvälisistä tutkimuksista, joiden mukaan änkyttävillä aikuisilla on keskiarvoa kielteisemmät kommunikaatioasenteet. Tutkielman tuloksesta selvisi myös, että enemmistö tutkittavista (65,5 %) osoitti toiveensa kommunikaatiokompetenssinsa vahvistumisesta muita ihmisiä kohtaan. Tästä enemmistöstä suurin osa (63,2 %) kaipasi ymmärtävämpää käytöstä vuorovaikutustilanteissa sujuvapuheisten ihmisten kanssa, kun taas loppujen mielestä keskeisin ongelma oli yhteiskunnallisissa rakenteissa. Kokemukset kielteisistä kohtaamisista ovat linjassa aiempien kansainvälisten tutkimusten kanssa, joissa on havaittu, että sujuvapuheiset ihmiset reagoivat kielteisemmin kuunnellessaan änkyttävää puhetta kuin kuunnellessaan sujuvaa puhetta. Toisen tutkimuskysymyksen tuloksista ilmeni mielenkiintoinen havainto. Niissä vastauksissa, joissa toive kommunikaation helpottumisesta oli osoitettu itselle, yhdistettiin toive usein myös siihen, miten muut ihmiset ja yhteiskunta änkytykseen suhtautuvat.

Tämän tutkielman tulokset tarjoavat arvokasta tietoa änkyttävien ihmisten kanssa työskenteleville puheterapeuteille ja muille ammattilaisille, kuten esimerkiksi varhaiskasvattajille ja opettajille. Ne voivat auttaa ottamaan huomioon laajemmin elämän eri osa-alueita änkyttävien lasten ja aikuisten tarvitseman tuen arvioinnissa. Lisäksi tutkielmasta saatavalla tiedolla on yhteiskunnallista merkitystä. Tulosten avulla voidaan ymmärtää paremmin yhteiskunnan kielteisiä asenteita änkytystä ja änkyttäviä ihmisiä kohtaan. Lisääntynyt ymmärrys voi edesauttaa purkamaan änkytyksen ympärille liitettyä stigmaa ja näin parantaa änkyttävien ihmisten hyvinvointia.

Avainsanat: änkytys, kokemus, kommunikaatio, kommunikaatiokompetenssi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
- Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimi ja versio:

Käyttötarkoitus: [Kuvaa tähän yksityiskohtaisesti, mihin tarkoitukseen ja miten tekoälyä on sovellettu opinnäytteeseen tutkielmaprosessin aikana.]

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: [Luettele tähän kaikki opinnäytteen vaiheet ja osiot, joissa tekoälyä on tutkielmaprosessin aikana käytetty.]

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 KIRJALLISUUSKATSAUS	2
2.1 Kehityksellinen änkytys aikuisuudessa	2
2.2 Kommunikaatiokompetenssi	5
3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	8
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	9
4.1 Aineistonkeruu.....	9
4.2 Tutkittavat.....	9
4.3 Aineiston analyysi	10
4.3.1 Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijina?	11
4.3.2 Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?.....	12
4.4 Tutkimuksen eettisyys	14
5 TULOKSET	15
5.1 Itsevarmat keskustelukumppanit	15
5.2 Muut ihmiset voisivat helpottaa kommunikointiani	17
6 POHDINTA	21
6.1 Tutkimustulosten tarkastelu.....	21
6.1.1 Tutkittavien kuvaukset itsestään kommunikoijina	21
6.1.2 Tutkittavien kommunikaatiokompetenssia vahvistavat keinot	22
6.2 Menetelmän pohdinta	24
6.3 Tutkittavien valinta ja aineistonkeruu	24
6.4 Työn kliininen ja yhteiskunnallinen merkitys	25
6.5 Jatkotutkimuksen aiheita	28
7 LÄHDELUETTELO.....	30

1 JOHDANTO

Änkytys on neurofysiologinen puheen häiriö, jonka havaittavimpia piirteitä ovat puheessa kuuluvat epätarkoituksenmukaiset äänneiden toistot ja venytykset, sekä puhevirran katkokset (World Health Organization, 2016). Yleisin änkytystyyppi eli kehityksellinen änkytys alkaa toisen ja viidennen ikävuoden välillä ilman selkeää syytä (Yairi & Ambrose, 2005). Änkytyksen esiintyvyys aikuisilla on noin 1 % (Singer ym., 2020). Havaittavimpien piirteiden lisäksi änkytykseen liittyy myös sellaisia piirteitä, jotka eivät ole kuultavissa änkyttävän henkilön puheessa. Näitä sekundäärisiä piirteitä ovat esimerkiksi puhumisen vältteleminen ja puhetilanteisiin liittyvä voimakas häpeä (Boyle ym., 2018).

Kommunikaatiokompetenssi tarkoittaa tunnetilaa, jossa ihminen kokee olevansa kokonaisvaltaisesti kykenevä vaikuttamaan ympäristöönsä ja hallitsemaan kommunikointiin liittyviä päämääriään (Horila, 2019). Kommunikaatiokompetenssi sisältää tiedon, miten henkilö kommunikoi, mitä hän kommunikoinnista tietää ja miten hän siitä ajattelee. Kommunikaatiokompetenssi on merkittävässä roolissa elämän tärkeimmissä ympäristöissä ja konteksteissa, kuten työelämässä, koulutuksessa ja henkilökohtaisissa ihmissuhteissa (Horila, 2019; Waldron & Yungbluth, 2015).

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena oli tarkastella aikuisten kokemuksia änkytyksen vaikutuksesta kommunikaatiokompetenssiin. Kehityksellisen änkytyksen yhteyttä kommunikaatiokompetenssiin on tutkittu ja se nähdään merkittävänä tutkimusaiheena. Kuitenkin aiemmissa tutkimuksissa sitä on keskitytty tarkastelemaan erilaisilla arviointimenetelmillä, joissa kommunikaatiokompetenssia mitataan lukemilla ja arvoilla. Aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta, jossa änkyttävälle ihmisille olisi annettu mahdollisuus itse avoimesti kuvailla kommunikaatiokompetenssiaan: miten änkytys siihen vaikuttaa, ja mikä sitä voisi tukea? Lisäksi on havaittu, että änkytystä kuntouttavat puheterapeutit saattavat keskittyä liikaa puheen sujuvoittamiseen ja jättää huomiotta änkytyksen kokonaisvaltaisen vaikutuksen elämään (Kroll & Klassen, 2007). Aiheesta tehty aiempi kirjallisuus osoittaa, että tämä saattaa johtua änkytykseen liittyvän opetuksen niukkaan määrään logopedian koulutuksessa. Onkin keskeistä tutkia, millaisia ajatuksia ja kokemuksia änkyttävillä henkilöillä itsellään on kommunikaatiokompetenssistaan ja millaisten asioiden he ajattelevat parantavan sitä. Tutkielman tulosten avulla änkytyksen parissa työskentelevät puheterapeutit pystyvät tulevaisuudessa paremmin huomioimaan, millaisia haasteita asiakkaat saattavat kohdata elämässään änkytyksensä vuoksi. Tuloksista voivat hyötyä myös änkyttävien ihmisten kanssa tekemisissä olevat opettajat, ystävät, perheenjäsenet ja ennen kaikkea änkyttävät ihmiset itse.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS

2.1 Kehityksellinen änkytys aikuisuudessa

Änkytys on neurofysiologinen puheen häiriö, jonka havaittavimpia piirteitä ovat puheessa kuuluvat epätarkoituksenmukaiset äänneiden toistot ja venytykset, sekä puhevirran katkokset (World Health Organization, 2016). Näitä tahdosta riippumattomia puheen sujumattomuuspiirteitä kutsutaan ydinänkytykseksi (Heimo, 2012). Syytä änkytyksen syntyyn ei tiedetä (Bosshardt, 2006; Eggers ym., 2022; Chow & Chang, 2017; Jansson-Verkasalo ym., 2014; Piispala ym., 2017, 2018; Starkweather, 2002). Sen ilmenemiseen kuitenkin uskotaan vaikuttavan ainakin perimä (Smith & Weber, 2017), aivojen rakenteelliset ja toiminnalliset poikkeavuudet (Chow & Chang, 2017; Jansson-Verkasalo ym., 2014; Piispala ym., 2017, 2018), psyykkiset tekijät (Bosshardt, 2006; Eggers ym., 2022) ja aikaisemmat puhekokemukset (Starkweather, 2002). Tässä tutkielmassa änkytys-termillä viitataan kehitykselliseen änkytykseen, joka on änkytystyypeistä yleisin (Logan, 2015, s. 143). Se tulee erottaa tyypillisestä puheen sujumattomuudesta sekä neurogeenisestä ja psykogeenisestä änkytyksestä.

Änkytyksestä voidaan puhua kehityksellisenä häiriönä, kun sen ensimmäiset piirteet ilmaantuvat lapsuuden aikana, samalla kun lapsen muu kehitys on tyypillistä (Logan, 2015, s. 143). Änkytys alkaa tällöin toisen ja viidennen ikävuoden välillä ilman selkeää syytä (Yairi & Ambrose, 2005). Arviolta noin viidellä prosentilla lapsista esiintyy änkytystä jossain vaiheessa varhaislapsuutta (Büchel & Sommer, 2004; Yairi & Ambrose, 2013), mutta valtaosalla puhe sujuvoituu spontaanisti tai puheterapeuttisen kuntoutuksen avulla ennen kuudetta ikävuotta (Yairi ym., 1996). Änkytystä voidaan pitää kroonistuneena sen jatkuessa lapsuudesta murrosikään ja aikuisuuteen (Guitar, 2006, s.7). Tällöin sen katsotaan olevan elinikäinen puhevaikeus, joka voi aiheuttaa haasteita kouluttautumiseen, vapaa-ajan harrastuksiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen (Jansson-Verkasalo & Eggers, 2010). Vain noin yhdellä prosentilla änkytys jää pysyväksi ja jatkuu läpi elämän (Singer ym., 2020). Änkyttävien aikuisten todellinen osuus voi kuitenkin olla suurempi, sillä tähänhetkisiin arvioihin on laskettu vain ne henkilöt, joilla änkytys on lääkäriä tai puheterapiassa todettu. Änkytys on huomattavasti yleisempää miehillä kuin naisilla (Logan, 2015, s.199; Manning & DiLollo, 2018).

Puheen sujuvuuteen liittyvän ydinänkytyksen lisäksi änkytykseen liittyy myös piirteitä, jotka eivät ole keskustelukumppanille kuultavissa änkyttävän henkilön puheessa (Boyle ym., 2018). Näitä

sekundäärisiä piirteitä ovat esimerkiksi puheen tuottoon kuulumattomat käytösmallit tai ylimääräinen kehon liikehdintä (Logan, 2015, s.169–170). Tichenorin ja Yarussin tutkimuksessa (2019b) änkyttävät henkilöt pääsivät itse määrittelemään, mitä änkytys heidän mielestään sisältää. Ennen tätä suurin osa virallisista määritelmistä oli tehty sujuvapuheisten kuuntelijoiden näkökulmasta. Koehenkilöt kertoivat, että suuri osa änkytyksestä on puheen sujumattomuuksien ennakoimista, niiden pelkäämistä ja niihin reagoimista, jotta sujumattomuudet saisi kierrettyä. Ennakoiva käytös on puheen muokkaamista helpommaksi änkytyksen kannalta (Lowe ym., 2021). Puhuja voi esimerkiksi korvata vaikeita, sujumattomuutta aiheuttavia sanoja helpommilla synonyymeillä, tai vaihtaa sanajärjestystä ja puheen rytmiä. Sujumattomuuksiin reagoiminen sen sijaan voi näkyä epätavallisina kehon liikehdintänä kuten silmien räpäyttelyä, leuan ja huulten lihaksien jännittymisenä tai pään ja käsien äkkinäisinä liikkeinä (Yaruss, 2015). Näiden liikkeiden avulla puhuja yrittää pakottaa jumissa olevia tavuja tulemaan ulos. Änkyttävä henkilö saattaa jopa pyrkiä kokonaan peittelemään änkytyksensä ydinpiirteitä, mitä kutsutaan piiloänkytykseksi (Constantino ym., 2017). Jotkut puhujat osaavat piilottaa änkytyksensä jopa niin taitavasti, ettei ympäristö tunnista heidän puhettaan epätyypilliseksi. Tämänkaltainen peitteleminen voi kuitenkin aiheuttaa puhujalle stressiä ja ahdistuneisuutta änkytyksen paljastumisesta. Änkytyksen piilotteleminen voi myös vaikuttaa kielteisesti sosiaaliseen osallistumiseen. Änkyttävä henkilö voi esimerkiksi välttää puhumista ja antaa toisten puhua hänen puolestaan (Tichenor & Yaruss, 2019a).

Ydinpiirteiden ja sekundäärikäytöksen lisäksi kehitykselliseen änkytykseen kuuluu kielteisten tunteiden, asenteiden ja uskomusten omaksumista (Alm, 2014; Conture ym., 2006; Eggers, 2012; Jones ym., 2014; Ntourou ym., 2013; Vanryckeghem & Brutten, 2011). Änkyttävät aikuiset kokevat änkytykseen liittyvää häpeää, turhautumista, toivottomuutta, vihaa, pelkoa (Tichenor & Yaruss, 2019b) ja jopa alempiarvoisuuden tunteita (O'Dwyer et al., 2018). Nämä tunteet aiheutuvat kuulijoiden reaktioista änkytykseen, sekä puhujan omasta kykenemättömyyden kokemuksesta puhua kuten haluaisi (Guitar, 2014, s. 20). Tichenorin ja Yarussin tutkimuksessa (2019b) änkyttävät aikuiset kuvailivat, että änkytyksen aiheuttamat kielteiset tunteet ovat niin syvään juurtuneita, että niistä on tullut keskeisin änkytyksen kokemiseen vaikuttava tekijä. Puheen sujumattomuus voi siis olla vain pieni osa änkytystä, kun taas kielteiset tunteet ja ajatukset voivat olla merkittävimmissä roolissa (Alqhazo ym., 2017; Tichenor & Yaruss, 2019b). Voimakkaat tunnekokemukset puhujassa voivat siis aiheuttaa lisääntyntä puheen sujumattomuutta, ja niin ikään puheen sujumattomuus voi aiheuttaa puhujassa kielteisiä tunteita (Toyomura ym., 2018). Täten änkytyksen oireiden nähdään olevan jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kuviossa 1 kuvataan änkytyksen oireiden jatkumoa.

Änkyttävien henkilöiden uskomukset siitä, että muut ihmiset pitävät heitä huonompina, perustuvat änkytykseen liittyviin kielteissävytteisiin stereotypioihin eli stigmoihin (Boyle & Blood, 2015; (Bricker-Katz ym., 2013; Craig ym., 2003). Änkytyksen ydinpiirteet ja sekundäärikäytös ovat sujuvapuheisille henkilöille näkyvää ja epätoivottua käytöstä, joka aiheuttaa änkyttävien henkilöiden stigmatisointia (Boyle & Blood, 2015). Änkytykseen liitettyjä stigmatisoituja piirteitä ovat muun muassa ujous, epävarmuus, pidättyväisyys, varautuneisuus, vältteleväisyys, sisäänpäin suuntautuneisuus, hiljaisuus, epäröinti, itsensä halventaminen, hermostuneisuus, jännittyneisyys ja pelokkuus (Bricker-Katz ym., 2013). Ihmisten, jotka eivät ole ikinä tavanneet änkyttävää henkilöä, ajatukset änkytyksestä ovat usein hyvin näiden stereotyyppien mukaisia (Craig ym., 2003). Tämä näkyy änkyttävien henkilöiden arjessa esimerkiksi kiusaamisena ja syrjintänä (Blood & Blood, 2004). Änkyttävät nuoret joutuvat kohtaamaan jopa neljä kertaa todennäköisemmin kiusaamista ja syrjintää kuin sujuvapuheiset verrokkit. Änkyttävien henkilöiden kiusaamisen kohteeksi joutuminen ei jää lapsuuteen ja nuoruuteen, vaan sitä esiintyy myös aikuisuudessa työelämässä (Bricker-Katz ym., 2013). Ympäristön reaktiot änkytykseen on merkittävä ylläpitävä tekijä änkytyksen oireiston jatkumiselle.

Änkyttävät ihmiset ovat herkkiä havaitsemaan heihin kohdistuvaa stigmaa (Boyle & Fearon, 2018; Milić & Čepulić, 2023). Tämä voi johtaa yhteiskunnan kielteisten ajatusten sisäistämiseksi osaksi itseä, jota kutsutaan sisäistetyksi stigmaksi. Sisäistettyä stigmaa syntyy, kun kielteisiä ennakkoluuloja kohtaavien ihmisryhmien henkilöt tiedostavat heitä kohtaan asetetut kielteiset asenteet ja käytösmallit (Catalano ym., 2021). He hyväksyvät kielteisten ennakkoluulojen mukaiset piirteet osana itseään ja lopulta muokkaavat käytöstään näiden odotusten mukaisiksi (Catalano ym., 2021; Milić & Čepulić, 2023). Tämä voi näkyä esimerkiksi puhumista vaativien tilanteiden, tai työtehtävien välttelynä (Bricker-Katz ym., 2013; Gabel, 2015). Sisäistetty stigma rajoittaa jokapäiväistä kommunikointiin osallistumista ja vähentää kokonaisvaltaista hyvinvointia (Boyle ym., 2023). Kun änkyttävä henkilö käyttäytyy änkyttäviin henkilöihin kohdistuvien ennakkoluulojen mukaisesti, vahvistaa se ennakkoluuloja entisestään. Näin oireet vahvistavat toisiaan, mikä näkyy myös änkytyksen oireiston jatkumolla, kuviossa 1.

Kuvio 1

Änkytyksen oireiston jatkumo

2.2 Kommunikaatiokompetenssi

Kompetenssi tarkoittaa tunnetilaa, jossa henkilö kokee olevansa kokonaisvaltaisesti kykenevä vaikuttamaan ympäristöönsä ja hallitsemaan omia päämääriään (Geng & Jiang, 2013; Tafarodi & Swann Jr., 1995). Kommunikaatiokompetenssi voidaan täten rajata tarkoittamaan kommunikointiin liittyvää kyvykkyyden kokemusta. Kokemus omasta kyvykkyydestä kumpuaa minäpystyvyydestä (Bandura, 1997; Judge ym., 1998). Sillä tarkoitetaan henkilön uskomuksia hänen kyvyistään suorittaa kyseessä oleva tehtävä tavoitellun lopputuloksen mukaisesti. Kommunikaatiokompetenssi käsitteenä pitää sisällään sekä sen, miten henkilö kommunikoi, mitä hän kommunikoinnista tietää ja miten hän siitä ajattelee (Horila, 2019). Se muokkaa henkilön käyttäytymistä kommunikaatiota vaativissa tilanteissa joko suoraan toiminnan kautta tai epäsuorasti vaikuttamalla henkilön motivaatioon, ajatteluun ja valintoihin.

Henkilön kommunikaatiokompetenssi perustuu pitkälti siihen, millaiset asenteet hänellä on kommunikointia kohtaan (Hargie, 2011). Kommunikaatioasenteilla tarkoitetaan yksilön uskomuksia, tunteita ja aikomuksia omaa ja toisten kommunikointia, sekä vuorovaikutustilanteita kohtaan (Petty & Wegener, 1998; Schuman, 1995; The Oxford English Dictionary, 2010). Kommunikointiasenteet vaikuttavat merkittävästi siihen, kuinka halukkaasti ja avoimesti henkilö osallistuu viestintään (Hargie, 2011). Positiiviset asenteet lisäävät luottamusta ja avoimuutta, mikä tukee tehokasta kommunikaatiota. Kielteiset asenteet voivat sen sijaan johtaa välttelevään käyttäytymiseen ja estää vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Useassa tutkimuksessa on todettu, että änkyttävillä henkilöillä on keskimäärin kielteisemmät kommunikaatioasenteet kuin sujuvasti puhuvilla verrokeilla (Boey ym., 2009; Vanryckeghem & Bruten, 2011, 2018). Änkytykseen liittyviä kielteisiä kommunikaatioasenteita ja tunnereaktioita ovat muuan muassa puhumiseen liittyvä suru, ahdistus, pelko ja avuttomuus (Bloodstein & Bernstein Ratner, 2008, s. 23–27). Änkyttävien henkilöiden kielteiset kommunikaatioasenteet alkavat usein muodostumaan jo lapsuudessa, jopa alle kolmevuotiaana (Boey ym., 2009; Vanryckeghem & Bruten, 2007). Änkyttävä lapsi havaitsee kasvuympäristön häneen kohdistuvat odotukset puhua sujuvasti, mikä voi lisätä änkytykseen liittyviä kielteisiä tunteita (Ezrati-Vinacour ym., 2001). Guttormsenin ja kollegoiden tutkimuksessa (2015) havaittiin, että eroavaisuudet änkyttävien ja sujuvasti puhuvien henkilöiden kommunikaatioasenteissa kasvavat iän myötä. Mitä vanhempi lapsi tai nuori on kyseessä, sitä kielteisempi asenne kommunikointia kohtaan hänellä todennäköisesti on (Guttormsen ym., 2015). Lapsuudessa ilmaantuneet änkytykseen liittyvät tunteet ja kokemukset, sekä vähitellen muodostuvat kommunikointiin kohdistuvat asenteet voivat jopa vaikuttaa siihen, jääkö änkytys pysyväksi ja kuinka vaikea-asteiseksi änkytys tulee kehittymään (Groner ym., 2016; Guttormsen ym., 2015). Nuoruuden kommunikaatiohaluttomuudella voi olla kauaskantoisia sosiaalisia ja psykologisia vaikutuksia (Koedoot ym., 2011).

Niin ikään änkyttävien henkilöiden kommunikaatiokompetenssista tehty tutkimuskirjallisuus osoittaa, että änkyttävät henkilöt kokevat kommunikaatiokompetenssinsa heikompina, kuin sujuvapuheiset verrokkit (Kim ym., 2023; Veerabhadrappa ym., 2021; Werle ym., 2021). Esimerkiksi Werlen ja työryhmän tutkimuksessa (2021) havaittiin, että änkyttävistä aikuisista koostuvat koehenkilöt kokivat kommunikaatiokompetenssinsa huomattavasti heikompina, kuin sujuvapuheiset verrokkit. Kyseisessä tutkimuksessa 24 änkyttävää aikuista ja 27 sujuvapuheista aikuista pyydettiin täyttämään kommunikaatiokompetenssia mittaava Self-Perceived Communication Competence

Scale -arviointilomake (SPCC) (McCroskey & McCroskey, 1988). SPCC-arviointimenetelmässä tutkittavat arvioivat kommunikaatiokompetenssiaan asteikolla 0–100 erilaisissa kommunikaatiokonteksteissa. Nämä kommunikaatiokontekstit olivat ”ystävä”, ”julkinen puhuminen”, ”kokous”, ”ryhmä”, ”kaksinpuhelu”, ”vieras keskustelukumppani” ja ”seuralainen”. Änkyttävät koehenkilöt kokivat kommunikaatiokompetenssinsa keskimäärin heikommiksi jokaisessa eri kommunikaatiokontekstissa. Tuloksista nousi esille mielenkiintoinen havainto. Änkyttävät koehenkilöt kokivat kommunikaatiokompetenssinsa korkeaksi vain tutuille ja turvalliselle ihmisille jutellessa. Tämä voi olla seurausta sujuvapuheisten kuuntelijoiden kielteisistä ennakkoluuloista änkyttäviä henkilöitä kohtaan (Amick ym., 2017). Änkyttävät henkilöt saattavat tiedostaa nämä ennakkoluulot, ja täten olettaa ennalta tuntemattomien ihmisten suhtautuvan heihin ikävästi. Se taas voi entisestään vähentää heidän kokemaansa kommunikaatiokompetenssia. Toinen mielenkiintoinen havainto Werlen ja kollegoiden tutkimuksessa (2021) oli, että sujumattomuuksien määrä änkyttävien ihmisten puheessa ei korreloinut matalaan kommunikaatiokompetenssiin. Tämän tuloksen perusteella änkytyksen ydinpiirteiden ilmaantuvuudella ei siis ollut yhteyttä änkytyksen kielteisiin vaikutuksiin. Tästä korrelaatiosta on kuitenkin saatu vaihtelevia tuloksia. Monet aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet änkytyksen sujumattomuuden vaikeusasteen olevan yhteydessä negatiivisiin vaikutuksiin elämänlaadulle (Craig ym., 2009; Yaruss, 2010; Treleaven & Coalson, 2020).

Kielteisellä kommunikaatiokompetenssilla on ajatusten lisäksi konkreettista vaikutusta yksilön toimintaan (Maddux & Gosselin, 2012). Änkyttävälle henkilölle kielteinen kommunikaatiokompetenssi voi aiheuttaa puhumistilanteiden välttelyä, sekä muuta lisääntynyttä sekundäärioireilua, jolla änkyttävä henkilö pyrkii välttämään puheen sujumattomuuksia (Bloodstein & Bernstein Ratner, 2008, 23–27; Clark ym., 2012; Vanryckeghem & Brutten, 2003, 2007). Esimerkiksi pelko nöyryytyksestä ja muiden ihmisten tuomitsemisesta voi johtaa siihen, että henkilö, joka änkyttää, saattaa tahallisesti vältellä ennalta vaikeilta tuntuvia puhumistilanteita (Iverach ym., 2011; Boyle, 2013a). Heikolla kommunikaatiokompetenssilla on havaittu olevan merkittävä kielteinen vaikutus änkyttävän henkilön vuorovaikutussuhteisiin (Erickson & Block, 2013). Kielteinen kommunikaatiokompetenssi voi myös lisätä puheen sujumattomuutta, vaikuttaa änkytyksen pysyvyyteen ja vaikeusasteeseen sekä heikentää änkyttävien henkilöiden kokemaa elämänlaatua (Clark ym., 2012; Groner ym., 2016; Guttormsen ym., 2015).

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on tarkastella aikuisten kokemuksia kehityksellisen änkytyksen vaikutuksista kommunikaatiokompetenssiin. Kehityksellisen änkytyksen yhteyttä kommunikaatiokompetenssiin on tutkittu aiemminkin ja se nähdään merkittävänä tutkimusaiheena, mutta aiemmissa tutkimuksissa sitä on keskitytty tarkastelemaan erilaisien arviointimenetelmien, kuten *SPCC* -kyselyn (McCroskey & McCroskey, 1988) tai *Overall Assessment of the Speaker's Experience of Stuttering* -kyselyn (OASES) (Yaruss & Quesal, 2006) avulla, joissa kommunikaatiokompetenssia pyritään mittaamaan lukemilla ja arvoilla. Aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta, jossa änkyttävälle henkilöille olisi annettu mahdollisuus itse avoimesti kuvailla kommunikaatiokompetenssiaan: Miten änkytys siihen vaikuttaa ja mikä voisi auttaa sen vahvistamiseen? Tällainen tutkimustieto syventää ymmärrystä kehityksellisestä änkytyksestä ja sen pitkittäisvaikutuksista. Tämä tutkielma tarjoaa puheterapeuteille, varhaiskasvatuksen ammattilaisille, opettajille ja aiheesta kiinnostuneille ajanmukaista tietoa, jota on mahdollista hyödyntää muun muassa änkytyskuntoutuksen ja sopeutumisvalmennuksen sisältöjen suunnittelussa.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijina?
2. Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Aineistonkeruu

Änkytinkö? Did I Stutter? Stammade jag? -tutkimus tarkastelee änkyttävien aikuisten kokemuksia, tunteita ja asenteita änkytyksestä globaalisti, ja sitä johtaa dosentti Nelly Penttilä Tampereen yliopistosta. Tutkimuksen tavoite on lisätä ymmärrystä kehityksellisen änkytyksen pitkittäisvaikutuksista. Tämä opinnäytetyö on osa *Änkytinkö? Did I Stutter? Stammade jag?* -tutkimusta.

Tutkimuksesta tiedotettiin syyskuussa 2022 järjestetyssä kansainvälisessä änkytyskonferenssissa, jossa konferenssiosallistujia pyydettiin vastaamaan änkytystä ja sen vaikutuksia koskevaan verkkokyselyyn. Vastaaajaksi soveltui täysi-ikäinen henkilö, jolla oli todettu kehityksellinen änkytys ja jonka änkytys oli kroonistunut ja jatkunut aikuisikään. Ennen kyselyyn vastaamista tutkittavat tutustuivat tutkimustiedotteeseen ja tietosuojailmoitukseen, jotka olivat saatavilla englanniksi, ruotsiksi ja suomeksi.

Tutkimuksen aineisto kerättiin O365-Forms ohjelmalla luodulla verkkokyselyllä. Kyselyssä oli 14 kysymystä, joista kuusi käsitteli vastaajiin liittyviä taustatietoja ja kahdeksan änkytykseen liittyviä asenteita ja kokemuksia. Kahdeksan jälkimmäistä kysymystä olivat avoimia eikä vastauksen merkkimäärää ollut rajattu. Kyselyyn sai vastata englanniksi, suomeksi tai ruotsiksi.

Aineisto kerättiin syksyllä 2022 Suomen änkytysyhdistyksen kautta. Aineistonkeruuta edelsi luento kyselylomakkeen aiheista, jossa esiteltiin tutkimuksen aihepiiri ja keskeiset termit. Tämän jälkeen vapaaehtoiset tutkittavat täyttivät kyselylomakkeen joko paperisena tai O365-Forms-lomakkeen kautta. Vastaukset kerättiin ilman tunnistetietoja.

4.2 Tutkittavat

Kyselyyn vastasi yhteensä 31 änkyttävää aikuista, jotka edustivat kansalaisuuksia Euroopasta, Kanadasta ja Yhdysvalloista. Vastajien keski-ikä oli noin 40,3 vuotta (keskihajonta = 14,1,

vaihteluväli = 22–69). Vastaajista 41,9 % ilmoitti olevansa miehiä, 51,6 % naisia ja 6,5 % muunsukupuolisia. Vastaajat kertoivat änkytyksen alkaneen keskimäärin 5,8 vuoden iässä (keskihajonta = 3,2, vaihteluväli 3–11). Vastaajista 83,9 % oli saanut puheterapiaa änkytykseen jossain vaiheessa elämäänsä. Vastaajista 90,32 % oli koulutustasoltaan korkeakoulutettuja. He olivat suorittaneet joko alemman korkeakoulututkinnon (kandidaatintutkinto, alempi AMK), ylemmän korkeakoulututkinnon (maisterin tutkinto, ylempi AMK), tai parhaillaan suorittamassa korkeakoulututkintoa. Lopuista vastaajista 6,5 % oli suorittanut toisen asteen tutkinnon ja 3,2 % valitsi olla kertomatta koulutustaustaansa.

4.3 Aineiston analyysi

Tässä tutkielmassa keskityttiin analysoimaan ”*Änkytinkö? Did I Stutter? Stammade jag?*” -kyselyn kahta viimeistä avointa kysymystä: ”*Miten kuvaat itseäsi kommunikoijana?*” sekä ”*Mikä saisi sinut tuntemaan olosi puhujana ja kommunikoijana tasavertaiseksi? Mikä tekisi puhumisesta ja kommunikoinnista rentoa ja huoletonta?*”. Tutkittavat antoivat vastauksensa vapaamuotoisesti kirjoitettuna.

Analyysimenetelmänä hyödynnettiin kvalitatiivista aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistosta valitaan tutkimuksen tarkoitukseen sopivat analyysiyksiköt (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 80). Keskeistä on, etteivät analyysiyksiköt ole etukäteen harkittuja ja määriteltyjä, vaan ne syntyvät aineistoa tarkastellessa. Sisällönanalyysi auttaa tiivistämään ja selkiyttämään aineistoa säilyttäen keskeisen tietoaineksen (Puusa, 2020). Sisällönanalyysi voidaankin nähdä keinona jäsentää empiiristä aineistoa tulkintaa varten.

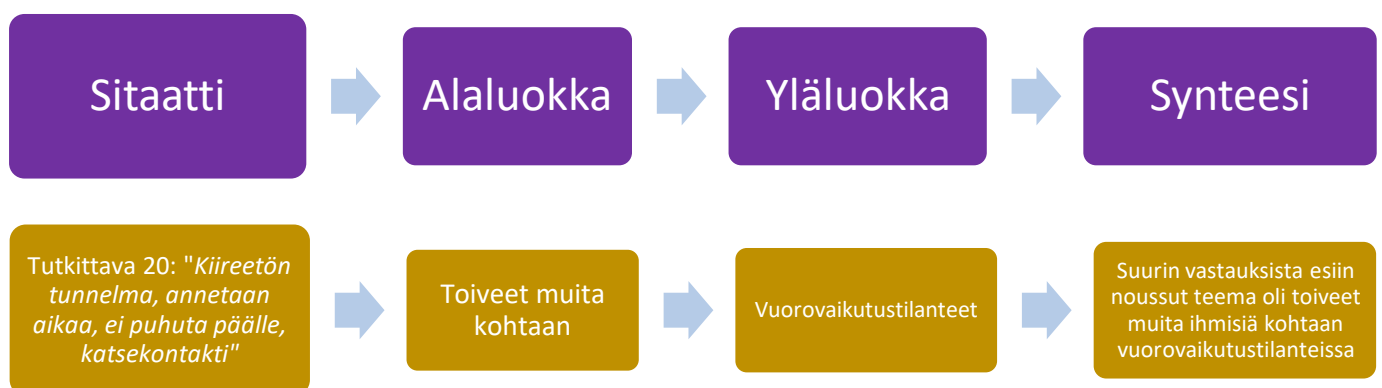
Tutkittavien kirjalliset vastaukset siirrettiin taulukointiohjelmasta tekstinkäsittelyohjelmaan analyysia varten. Aineisto purettiin lukemalla useaan kertaan läpi kaikkien tutkittavien vastaukset. Seuraavaksi aineistoa analysoitiin tutkittava kerrallaan tavoitteena löytää vastauksista analyysiyksiköitä, jotka vastaisivat tutkimuskysymyksiin. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai useamman lauseen ajatuskokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 109–110). Tässä vaiheessa aineiston alkuperäisilmaukset käytiin tarkasti läpi etsien niistä samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia analyysiyksiköitä. Samaa asiaa kuvaavat analyysiyksiköt yhdistettiin alaluokaksi ja nimettiin yksiköiden sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Tässä vaiheessa aineisto tiivistyy, sillä yksittäiset tekijät sisällytetään yleisempiin käsitteisiin. Luokitteluyksikkönä käytetään

esimerkiksi tutkittavan ilmiön piirrettä, ominaisuutta tai käsitystä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009 s. 110). Tämän tutkielman tarkoitukseen sopivat ja aineistosta esiin nousseet analyysiyksiköt saattoivat olla yksittäisiä virkkeitä tai usean virkkeen kokonaisuuksia, joiden merkitys kuvasi yhtä tai useampaa teemaa.

Kun analyysiyksiköitä yhdistäviä tekijöitä oli löydetty riittävän laajasti, ryhmiteltiin tutkimuskysymyksiin vastaavat yksiköt erilliseen tiedostoon aineistosta nousseen, otsikoidun alaluokan alle. Seuraavaksi ryhdyttiin vielä syventymään frekvenssiltään suurimman alaluokan vastauksiin, pyrkien selvittämään teemoja alaluokan sisällä. Lopulta yläluokista muodostettiin tulosten yhteenveto eli synteesi. Ala- ja yläluokat ja niihin sijoittuvat vastaukset vahvistettiin konsensusmenettelyllä opinnäytetyön kirjoittajan (O.P.) ja sen ohjaajan (N.P.) keskustelun tuloksena. Alla olevassa kuviossa 2 on esitelty esimerkki yhden vastauksen analyysiprosessista.

Kuvio 2

Esimerkki vastauksen analyysiprosessista

4.3.1 Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijina?

Tutkimuskysymykseen "Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijina?" vastattiin "Änkytinkö? Did I Stutter? Stammade jag?" -kyselyn kysymyksen "Miten kuvaat itseäsi kommunikoijana?" vastauksilla. Kysymykseen saatiin 26 vastausta. Viisi tutkittavaa jätti vastaamatta kysymykseen. Kun vastauksista löydetyistä analyysiyksiköistä oli löydetty yhdistäviä tekijöitä riittävän laajasti, ryhmiteltiin niistä kaksi alaluokkaa: itsevarma ja epävarma kommunikoija. Itsevarmoiksi kommunikoijiksi tulkittiin vastaukset, joissa tutkittavat käyttivät itsestään tai kommunikaatiostaan

myönteissävytteisiä ilmauksia. Epävarmoiksi kommunikoijiksi tulkittiin vastaukset, joissa tutkittavat käyttivät itsestään tai kommunikoinnistaan kielteissävytteisiä ilmauksia, tai jos he kertoivat supistavan kommunikointiaan änkytyksen takia. Alempaa löytyvän esimerkki 1:n vastaus luokiteltiin itsevarmaksi, sillä siinä kuvaillaan kommunikointiin liittyviä ominaisuuksia myönteisinä. Sen sijaan esimerkki 2:n vastaus luokiteltiin epävarmaksi. Vaikka esimerkissä tutkittava mainitsee saaneensa kehuja joistain ominaisuuksistaan, hän kertoi silti kokevansa itsensä pääasiassa huonona kommunikoijana.

Esimerkki 1: itsevarma kommunikoija

Tutkittava 7: Olen vaikuttava puhuja. Änkytän aika paljon ja avoimesti. Olen hyvä kuuntelija ja käytän erilaisia kommunikointimenetelmiä mm eleitä ja tukiviittomia tarvittaessa.

Esimerkki 2: epävarma kommunikoija

Tutkittava 27: Bad (because of stuttering). Although other have said I'm good and open.

Frekvenssiltään suuremmaksi alaluokaksi muodostui ”itsevarma kommunikoija”. Näistä vastauksista lähdettiin etsimään yhdistäviä teemoja, joiden perusteella nimettiin yläluokat. Yläluokkien avulla pyrittiin selvittämään, miksi enemmistö vastaajista kokee itsensä itsevarmoiksi kommunikoijiksi. Epävarmojen kommunikoijien vastauksia ei kategorisoitu tarkemmin sisällönanalyysin keinoin. Tuloksissa niistä kuitenkin raportoitiin esille nousseita mielenkiintoisia havaintoja, jotta saataisiin lisätietoa kommunikaatiokompetenssiin vaikuttavista tekijöistä. Ala- ja yläluokkien frekvenssit ovat raportoituna tuloksissa.

4.3.2 Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?

Tutkimuskysymykseen ”Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?” vastattiin ”Änkytinkö? Did I Stutter? Stammed jag?” -kyselyn kysymyksen ”Mikä saisi sinut tuntemaan olosi puhujana ja kommunikoijana tasavertaiseksi? Mikä tekisi puhumisesta ja kommunikoinnista rentoa ja huoletonta?” vastauksilla. Kysymykseen saatiin 29

vastausta. Kaksi tutkittavaa jätti vastaamatta kysymykseen. Kun vastauksista löydettyistä analyysiyksiköistä oli löydetty yhdistäviä tekijöitä riittävän laajasti, ryhmiteltiin niistä kolme alaluokkaa: ”Toiveet muita kohtaan”, ”toiveet itseä kohtaan” sekä ”muut ajatukset”. Suurimmaksi alaluokaksi muodostunut ”toiveet muita kohtaan” sisälsi muihin ihmisiin liittyviä vastauksia, kuten esimerkki 3:n vastaus, jossa toivottiin kuuntelijoilta aikaa ja tilaa puhumiselle. Sen sijaan esimerkki 4:n vastaus, jossa tutkittava koki puheen sujuvuuden lisääntymisen helpottavan kommunikaatiota, tulkittiin itseä kohtaan liittyväksi toiveeksi. Kolmessa vastauksessa ei annettu tietoa, mikä tekisi kommunikoinnista tutkittavalle helpompaa, jolloin niitä ei voitu luokitella kumpaankaan edeltävistä ryhmistä. Täten syntyi kolmas alaluokka ”muut ajatukset”. Tähän ryhmää luokiteltiin esimerkki 5:n vastaus, jossa ei osattu vastata kysymykseen.

Esimerkki 3: toiveet muita kohtaan

Tutkittava 3: Being listened to and being allowed time and space to express myself.

Esimerkki 4: toiveet itseä kohtaan

Tutkittava 27: If I could speak fluently. If I wouldn't have blocks.

Esimerkki 5: muut ajatukset

Tutkittava 10: En osaa sanoa.

Selkeä enemmistö vastauksista tulkittiin alaluokkaan ”toiveet muita kohtaan”. Näitä vastauksia lähdettiin analysoimaan tarkemmin, ja ne ryhmiteltiin vielä spesifimpiin yläluokkiin. Yläluokkien avulla pyrittiin selvittämään, millaisia muihin kohdistuvia toiveita tutkittavilla oli. Alaluokan ”toiveet itseä kohtaan” vastauksia ei kategorisoitu tarkemmin sisällönanalyysin keinoin. Tuloksissa niistä kuitenkin raportoitiin esille nousseita mielenkiintoisia havaintoja, jotta saataisiin lisätietoa kommunikaatiokompetenssia vahvistavista tekijöistä. Ala- ja yläluokkien frekvenssit ovat raportoituna tuloksissa.

4.4 Tutkimuksen eettisyys

Tämän tutkielman eettiset periaatteet olivat linjassa hyvän tutkimuskäytännön kanssa (Keiski ym., 2023). Ennen tutkimuksessa käytettyyn kyselyyn vastaamista tutkittavat tutustuivat tutkimustiedotteeseen ja tietosuojailmoitukseen, joka oli saatavilla englanniksi, ruotsiksi ja suomeksi. Tutkielmassa otettiin huomioon tutkittavien yksityisyydensuoja, sillä aineiston vastaukset ovat anonyymejä. Tutkittavilla oli mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Tutkimusaineiston säilytyksestä ja hävittämisestä vastaa kyselytutkimuksen toteuttanut dosentti Nelly Penttilä. Kaikki tutkittaviin liittyvät tiedot poistetaan opinnäytteen tekijöiltä välittömästi työn julkaisemisen jälkeen tietoturvan takaamiseksi.

Tutkimusprosessin ajan aineistoa kohdeltiin huolellisesti ja vastaajien tietosuojaa arvostaen. Vastauksia muokattiin tarvittaessa aineistoesimerkkeihin niin, ettei tutkittava olisi tunnistettavissa. Vastauksia ei yritetty saada sopimaan tiettyyn muottiin tai hypoteesiin, vaan aineistoon suhtauduttiin avoimesti, ja tulokset kirjoitettiin vastausten, eikä aiemman oletuksen pohjalta.

Tutkielmassa käytetyillä sanavalinnoilla on pyritty välttämään leimaavaa suhtautumista änkyyttäviä henkilöitä kohtaan. Sopivin termi käyttää olisi ”henkilö, jolla on änkytystä” tai ”henkilö, joka änkyttää”. Tämä ilmaisu olisi kuitenkin haastava tekstin sujuvuuden kannalta, joten tässä tutkielmassa päädyttiin ajoittain käyttämään ilmaisua ”änkyttävä henkilö”. Englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa änkyttävistä henkilöistä käytetään termiä ”people who stutter” tai ”person who stutters” (PWS), mutta vastaavanlaista lyhennettä ei ole käytössä suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa.

5 TULOKSET

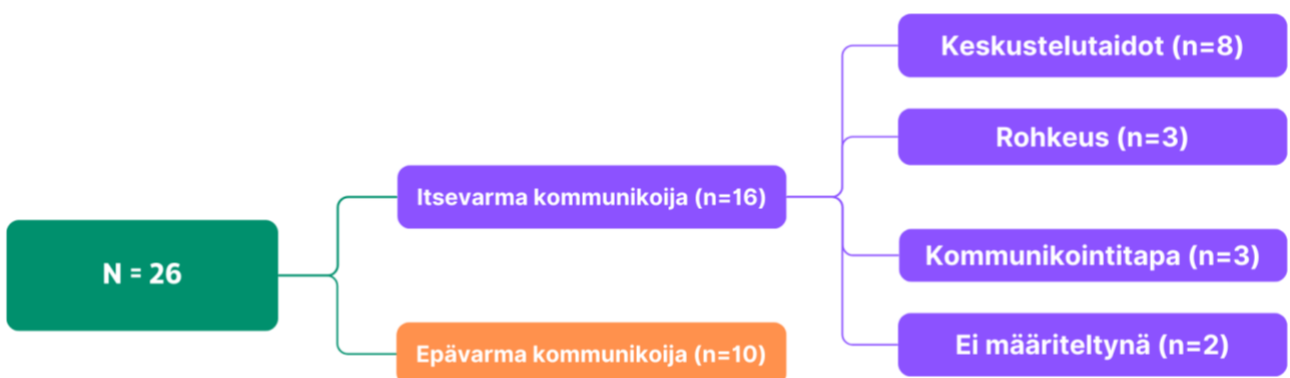
Tutkielman tavoitteena oli kuvata aikuisten kokemuksia kehityksellisen änkytyksen vaikutuksista kommunikaatiokompetenssiin. Tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin puolistrukturoitua verkkokyselyä. Kyselyyn vastanneiden 31 tutkittavan kirjallisista vastauksista muodostui kirjallinen aineisto, joka analysoitiin kvalitatiivisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkielma on osa *Änkytinkö? Did I Stutter? Stammade jag?* -tutkimusta. Seuraavissa alaluvuissa esiintyvät esimerkit ovat suoria otteita kirjallisesta aineistosta. Osa käytetyistä esimerkeistä on poimintoja pidemmistä kirjoitetuista kokonaisuuksista.

5.1 Itsevarmat keskustelukumppanit

Tutkimuskysymyksen ”Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijana?” vastauksista muodostui kaksi alaluokkaa: Itsevarma kommunikoija (n=16) ja epävarma kommunikoija (n=10), joista frekvenssiltään isommaksi alaluokaksi muodostui ”itsevarma kommunikoija”. Vastausten jakaantuminen on esiteltyinä kappaleen alussa, kuviossa 3. Vastauksissa siis korostui, että enemmistö tutkittavista (61,5 %) mieltää itsensä hyviksi kommunikoijiksi. Eräs heistä on esiteltyinä esimerkissä 6, jossa kuvailtiin tyytyväisyyttä kykyyn suhtautua mielenkiinnolla keskustelukumppania kohtaan.

Kuvio 3

Vastausten jakaantuminen tutkimuskysymykseen ”Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijana?”

Esimerkki 6: itsevarma kommunikoija

Tutkittava 9: I am a good communicator. I am interested in the other person and can ask good questions.

Alaluokan ”itsevarma kommunikoija” vastaukset jaettiin neljään yläluokkaan, sen perusteella mihin tutkittavat myönteiseksi koetun kommunikaatiokompetenssinsa liittivät. Yläluokiksi muodostuivat: ”Keskustelutaidot” (n=8), ”rohkeus” (n=3), ”kommunikointitapa” (n=3) ja ”ei määriteltynä” (n=2). Suurin yläluokka oli ”keskustelutaidot” kahdeksalla tutkittavallaan. Täten niistä tutkittavista, joiden tulkittiin kokevansa olevan hyviä kommunikoijia, puolet liittivät kyvykkyytensä hyviin keskustelutaitoihinsa. Yksi heistä on esiteltyä esimerkissä 7, jossa tutkittava kertoo mukautuvista keskustelutaidoistaan.

Esimerkki 7: keskustelutaidot

Tutkittava 7: Olen vaikuttava puhuja. Änkytän aika paljon ja avoimesti. Olen hyvä kuuntelija ja käytän erilaisia kommunikointimenetelmiä mm eleitä ja tukiviittomia tarvittaessa.

Mielenkiintoista oli, että änkytykseen liitettävän stereotypian vastaisesti muutama tutkittava kertoi kokevansa olevansa rohkea kommunikoija ja liittävänsä myönteisen kommunikointikompetenssinsa nimenomaan rohkeuteen mennä puhumista vaativiin tilanteisiin. Esimerkki tällaisesta vastauksesta on luettavissa esimerkissä 8, jossa tutkittava kertoo itsevarmuudestaan vuorovaikutustilanteissa.

Esimerkki 8: rohkeus

Tutkittava 28: Minulla on hyvät vuorovaikutustaidot, olen itsevarma suurimman osan ajasta, sekä rohkea, joka auttaa vuorovaikutustilanteissa.

Toisaalta moni heistä, joiden vastaukset tulkittiin alaluokkaan ”epävarma kommunikoija” (n=10), kertoi supistavansa kommunikointiaan änkytyksensä takia. Esimerkissä 9 on esitettyä tällainen vastaus, jossa tutkittava kertoo pienentävänsä ilmaisuaan änkytyksestään johtuen.

Esimerkki 9: epävarma kommunikoija

Tutkittava 31: Sanon ehkä niukempia/lyhyempiä lauseita kuin jos en änkyttäisi.

Epävarmoiksi tulkituista vastauksista nousi esiin toistuva teema, jonka mukaan usea epävarma kommunikoija koki olevansa hyvä kommunikoija muilla keinoin kuin puhumalla, kun taas puhumalla kommunikointi koettiin vaikeaksi. Tämä on näkyvissä esimerkissä 10, jonka mukaan tutkittava kokee pystyvänsä ilmaisemaan itseään hyvin kirjoittamalla.

Esimerkki 10: epävarma kommunikoija

Tutkittava 14: Olen hyvä kirjoittamaan ja ilmaisemaan itseäni kirjallisesti, mutta ajatusten muuttaminen sanoiksi ja edelleen puheeksi on änkytyksestä huolimatta (eli vaikka olisin täysin sujuvapuheinen) vaikeaa ja vaatii paljon eforttia.

5.2 Muut ihmiset voisivat helpottaa kommunikointiani

Tutkimuskysymyksen ”Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?” vastauksista muodostui kolme alaluokkaa: ”Toiveet muita kohtaan” (n=19), ”toiveet itseä kohtaan” (n=7), ja ”muut ajatukset” (n=3). Vastausten jakaantuminen on esiteltynä kappaleen alussa, kuviossa 4. Vastauksissa siis korostui, että enemmistö (65,5 %) tutkittavista osoitti toiveensa kommunikoimisen helpottumisesta muita ihmisiä kohtaan, kuten esimerkissä 11.

Kuvio 4

Vastausten jakaantuminen tutkimuskysymykseen Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?

Esimerkki 11: toiveet muita kohtaan

Tutkittava 3: Being listened to and being allowed time and space to express myself.

Alaluokan ”toiveet muita kohtaan” vastaukset jaettiin kahteen yläluokkaan sen mukaan, liittyivätkö toiveet vuorovaikutustilanteisiin (n=12) vai yhteiskunnallisiin asenteisiin (n=7). Frekvenssiltään suurempi yläluokka oli ”vuorovaikutustilanteet”.

Vuorovaikutustilanteisiin liittyvistä vastauksista nousi esiin se, että äänkyttävät tutkittavat toivoisivat keskustelukumppaneiltaan enemmän aikaa ja hyväksyvämpää asennetta heidän puheenvuoroillensa, kuten esimerkissä 12. Monet myös nostivat esiin sujuvapuheisten kuuntelijoiden maneerin keskeyttää tai yrittää arvaamalla päättää äänkyttävän henkilön lauseita, kuten esimerkissä 13, jossa tutkittava toivoi, ettei häneen puheenvuorojaan keskeytettäisi.

Esimerkki 12: vuorovaikutustilanteet

Tutkittava 20: Kuulijoiden hyväksyvä asenne. Kiireetön tunnelma, annetaan aikaa, ei puhuta päälle, katsekontakti.

Esimerkki 13: vuorovaikutustilanteet

Tutkittava 30: Kun toinen kuuntelee kaikessa rauhassa eikä ole kiireen tuntua, eikä toinen pyri yhtään painostamaan esim. kyselemällä liian paljon. Silmiin katsominen on tärkeää ja se, ettei toinen reagoi änkytykseen, esim. ei yritä ehdottaa sanoja tai muuten auttaa.

Yhteiskunnallisista asenteisiin keskittyneissä vastauksissa nousi esiin änkytykseen liittyvä stigma ja sen purkaminen, kuten esimerkeissä 14 ja 15. Esimerkissä 14 tutkittava kertoi toivovansa, että änkytykseen suhtauduttaisiin enemmän puhetapana eikä puhevikana. Esimerkissä 15 tutkittava toi esille, että änkytyksestä on paljon virheellisiä käsityksiä.

Esimerkki 14: yhteiskunnalliset asenteet

Tutkittava 31: Jos änkytys olisi normaalimpi asia yhteiskunnassa. Jos änkytystä ei leimattaisi puhevikana vaan normaalina puhetapana

Esimerkki 15: yhteiskunnalliset asenteet

Tutkittava 19: Jos änkyttämistä ei psykologisoitaisi, eli ajateltaisi että se johtuu aina jostain epävarmuudesta ja että siitä voi päästä eroon kun vaan saa itseluottamusta.

Vastauksista nousi esiin mielenkiintoinen havainto. Silloinkin kun tutkittava osoitti toiveensa kommunikoinnin helpottumisesta itseään kohtaan, se oli merkittävästi yhteydessä siihen, mitä keskustelukumppanit hänestä ajattelevat. Esimerkeissä 16 ja 17 on esiteltyinä näytteet tällaisista vastauksista. Esimerkissä 16 koettiin keskustelukumppaneiden myönteisemmän suhtautumisen helpottavan kommunikointia. Esimerkissä 17 tutkittava pohti, että kommunikaatio helpottuisi, jos hän osaisi olla ajattelematta muiden ihmisten tuomitsemisia. Molempiin edellä mainittuihin esimerkkeihin sisältyi oletus, että keskustelukumppanit suhtautuvat tutkittaviin ja heidän änkytykseensä kielteisesti

Esimerkki 16: toiveet itseä kohtaan

Tutkittava 29: Jos pystyisin luottamaan siihen, etteivät muut suhtaudu minuun negatiivisesti.

Esimerkki 17: Kunpa osaisin olla ajattelematta muiden ajatuksia, eli ”toiveet itseä kohtaan”

Tutkittava 31: Jos osaisin olla miettimättä mitä muut ajattelee änkytyksestäni, jos osaisin olla miettimättä ajan painetta.

6 POHDINTA

Tässä tutkielmassa pyrittiin selvittämään, miten änkyttävät aikuiset kokevat oman kommunikaatiokompetenssinsa ja millaisten asioiden he kokevat vahvistavan heidän kommunikaatioonsa liittyvää minäpystyvyyttä ja kommunikaatioasenteitaan.

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Enemmistö tutkittavista (62 %) mielsi itsensä hyväksi kommunikoijiksi. Tutkittavien myönteinen käsitys omasta kommunikointikyvykkyydestä liittyi keskustelutaitoihin, rohkeuteen mennä puhumista vaativiin tilanteisiin, tai tapaan kommunikoida. Suosituimmaksi (66 %) kommunikaatiokompetenssia vahvistavaksi tekijäksi ilmeni toiveet muita ihmisiä kohtaan. Tästä enemmistöstä suurin osa (63 %) kaipasi ymmärtävämpää käytöstä vuorovaikutustilanteissa sujuvapuheisten henkilöiden kanssa, kun taas loppujen mielestä keskeisin ongelma oli yhteiskunnallisissa rakenteissa: Siinä miten änkytys yleisesti mielletään ja millainen stigmatisoitunut asema änkytyksellä ja änkyttävällä puheella on.

6.1.1 Tutkittavien kuvaukset itsestään kommunikoijina

Suurin osa tutkittavista (62 %) piti itseään kyvykkäinä kommunikoijina. Monet heistä kuvasivat tyytyväisyyttään kykyihinsä kuunnella, olla läsnä keskustelussa ja mennä rohkeasti puhumista vaativiin tilanteisiin. Nämä tulokset poikkeavat aiemmista kansainvälisistä tutkimuksista, joiden mukaan änkyttävillä aikuisilla on keskimäärin kielteisemmät kommunikaatioasenteet, kuin sujuvasti puhuvilla verrokeilla (Werle ym., 2021; Vanryckeghem & Brutten, 2011, 2018). Tätä tulosta tarkastellessa on otettava huomioon, että aiemmassa kirjallisuudessa änkyttävien henkilöiden kommunikaatioasenteita on mitattu arviointimenetelmillä, joissa änkyttävät henkilöt ovat arvioineet kommunikaatiokompetenssiaan määrällisillä asteikoilla. Esimerkiksi änkyttävien henkilöiden kommunikaatioasenteiden mittaamiseen suunniteltu, yleisessä käytössä oleva BigCAT -arviointimenetelmä (Vanryckeghem & Brutten, 2019) koostuu 35 väittämästä, joihin arvioitava merkitsee jokaisen väittämän kohdalle, kuvaako väittämä hänen kommunikointiinsa liittyviä ajatuksiaan vai ei. Väittämiä ovat esimerkiksi ”puheeni on yhtä hyvää kuin useimmilla muilla ihmisillä” ja ”minulla on tavallisesti jonkin verran puhevaikeuksia” (Jansson-Verkasalo & ym., 2021; Vanryckeghem & Brutten, 2019). Tässä tutkielmassa tutkittavat pääsivät avoimesti kertomaan

kokemuksistaan, ja selvisikin, että enemmistö pitää kommunikaatiokompetenssiaan hyvänä. Monet heistä kertoivat myönteisen kokemuksensa liittyvän kommunikaation eri ulottuvuuksiin, kuten heidän rohkeuteensa mennä keskustelutilanteisiin tai läsnä olevaan tapaansa olla vuorovaikutuksessa keskustelukumppanin kanssa. Kokemus omasta kommunikaatiokompetenssista ei siis olekaan niin mustavalkoista kuin millaisena sitä aiemmin on tutkittu.

Poikkeaviin tuloksiin voi vaikuttaa myös, että tämän tutkielman aineisto on kerätty kansainvälisessä änkytyskonferenssissa. Tämänkaltaisiin tilaisuuksiin osallistuvat änkyttävät henkilöt saattavat olla tyypillistä änkyttävää henkilöä optimistisempia änkytyksensä suhteen ja pitää kommunikaatioasenteitaan keskimääräistä myönteisempinä. Vertaistukiryhmien on havaittu vaikuttavan myönteisesti änkyttävien henkilöiden mielenterveyteen ja itsetuntoon (Boyle, 2013a; Caughter & Dunsmuir, 2017). Esimerkiksi aiemmin kommunikaatioasenteita tutkineessa Vanryckeghemenin ja Brutenin tutkimuksessa (2011), jossa havaittiin änkyttävillä aikuisilla olevan keskimäärin merkittävästi kielteisempi asenne kommunikointiin verrattuna sujuvapuheisiin aikuisiin, tutkittavat oli rekrytoitu heitä kuntouttavien puheterapeuttien kautta vertaistukitapahtuman sijaan. Se voi olla yksi selittävä tekijä tästä tutkielmasta poikkeaville tuloksille.

Jos taas tutkittava koki itsensä epävarmaksi kommunikoijaksi (38 %), sen koettiin johtuvan pääasiassa ilmaisutavasta. Monet heistä kertoivat supistavan ilmaisuaan, olevansa arkoja keskustelijoita ja pitävänsä kommunikointiaan huonompana heidän änkytyksensä vuoksi. Muutamassa epävarmaksi tulkitussa vastauksessa nostettiin kuitenkin esiin, että vaikealta tuntuvasta kommunikoinnista huolimatta tutkittava koki olevansa taitava kommunikoimaan muilla tavoilla kuin puhumalla, kuten kirjallisessa muodossa. Änkyttävien henkilöiden kokemuksista puheettomasta kommunikaatiokompetenssista ei löytynyt aiempaa tutkimuskirjallisuutta, johon tätä tulosta olisi voitu verrata.

6.1.2 Tutkittavien kommunikaatiokompetenssia vahvistavat keinot

Enemmistö tutkittavista (66 %) osoitti toiveet kommunikaatiokompetenssin vahvistumiselle muita ihmisiä kohtaan. Tästä enemmistöstä 63 % koki ongelman yksittäisissä kohtaamisissa ihmisten kanssa, kun taas 37 % oli sitä mieltä, että ongelma oli yhteiskunnallisissa rakenteissa: Siinä miten änkytys yleisesti mielletään ja millainen stigmatisoitunut asema änkytyksellä ja änkyttävällä puheella

on. Molemmat tekijät ovat yhteydessä toisiinsa, sillä se, miten sujuvapuheiset henkilöt yksittäisissä kohtaamisissa reagoivat änkytykseen, perustuu paljolti siihen, minkälaisen kuvan he ovat yhteiskunnalta änkytyksestä oppineet (Boyle ym, 2009).

Tutkittavien yleisin toive liittyi sujuvapuheisten henkilöiden kanssa käytävien vuorovaikutustilanteiden muuttumiseen änkytysmyönteisimmiksi. Tutkittavat toivoivat keskustelukumppaneiltaan enemmän aikaa ja hyväksyvää asennetta heidän puheenvuoroillensa. Kokemukset kielteisistä kohtaamisista ovat linjassa aiempien kansainvälisten tutkimusten kanssa, joissa on havaittu, että sujuvapuheiset henkilöt reagoivat eri tavalla kuunnellessaan änkyttävää puhetta kuin kuunnellessaan sujuvaa puhetta (Guntupalli ym., 2007; Zhang ym., 2010). Änkyttävää puhetta kuunnellessaan sujuvasti puhuvissa kuuntelijoissa herää tyypillisesti kielteisiä tunteita, kuten kiusaantuneisuutta, hermostuneisuutta tai kireyttä. Sujuvapuheisissa kuuntelijoissa on jopa havaittu merkittävästi kohonnutta ihon sähkönjohtavuutta, sekä alentunutta sydämen sykettä, jotka ovat merkkejä emotionaalista epämiellyttävyydestä, sekä lisääntyneestä keskittyneisyydestä (Guntupalli ym., 2006; Zhang ym., 2010). Sujuvapuheisten keskustelukumppaneiden taipumus keskeyttää ja puhua änkyttävien ihmisten päälle on havaittu aiemmassakin tutkimuskirjallisuudessa (Healey ym., 2007; Hughes ym., 2011). Änkytykseen liitetyt kielteiset stigmaat saattavat aiheuttaa käsityksen siitä, että änkyttävät henkilöt ovat epävarmoja, hermostuneita tai jopa vähemmän päteviä (Healey ym., 2007). Tiedostamattomat asenteet voivat keskusteluissa johtaa kärsimättömyyteen ja haluun täyttää kohtia, joissa änkyttävä henkilö tarvitsisi aikaa saadakseen asiansa sanotuksi. Joissain tapauksissa kyse voi olla täysin tiedonpuutteesta (Hughes ym., 2011). Sujuvapuheiset ihmiset saattavat hyvää tarkoittaen luulla toimivansa änkyttävän ihmisen toiveiden mukaisesti keskeyttämällä hänet änkytyksen hetkellä. Lisäksi sujuvapuheiset saattavat kokea puheen katkokset epämiellyttävänä, koska ne rikkovat tavanomaista viestintädynamiikkaa (Healey, 2007).

Tämän tutkielman tutkittavien kokemukset änkytyksen yhteiskunnallisen aseman vaikutuksesta heihin myötäilee aiempaa aiheesta tehtyä tutkimuskirjallisuutta. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että änkytykseen kohdistuvalla stigmalla on huomattavaa vaikutusta änkyttävien ihmisten psyykkiseen hyvinvointiin, stressiin ja sitä kautta fyysiseen hyvinvointiin (Boyle & Fearon, 2018). Kielteiset stereotypiat voivat johtaa änkyttävien henkilöiden eristäytyneisyyteen ja jopa syrjäytyneisyyteen (Boyle & Blood, 2015; Boyle, 2016).

Mielenkiintoista tämän tutkimuskysymyksen tuloksissa oli se, että vaikka tutkittavan toive kommunikaation helpottumisesta oli osoitettu itseä kohtaan, niin se oli samalla vahvasti yhteydessä

siihen, miten muut ihmiset ja yhteiskunta änkytykseen suhtautuvat. Näissä tapauksissa kyse saattaa olla sisäistetyistä stigmoista. Sisäistetty stigma tarkoittaa sitä, kun yksilö, jolla on stigmatisoitunut ominaisuus kuten mielenterveyden häiriö, omaksuu yhteiskunnan kielteiset stereotyyppit ja soveltaa niitä itseensä (Boyle & Fearon, 2018). Aiemman tutkimuskirjallisuuden mukaan sisäistetty stigma voi tehdä änkyttävästä henkilöstä vähemmän halukkaan osallistumaan sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden ihmisten tuomitsemisen pelon takia (Milić & Čepulić, 2023). Tulosten osalta löytyvät esimerkit 15 ja 16 kuvastavat hyvin tätä pelkoa ja sen vaikutusta änkyttäviin tutkittaviin.

6.2 Menetelmän pohdinta

Tutkielman aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta eli analyysiyksiköitä ei ole sovittu tai harkittu etukäteen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analyysiin on voinut vaikuttaa lähdekirjallisuuteen perehtymisen vuoksi opinnäytetyön tekijän aiempi ymmärrys kehityksellisestä änkytyksestä ja sen vaikutuksista elämään (Juuti & Puusa, 2020). Opinnäytetyön tekijä on henkilö, joka änkyttää. Koko tutkielman tekemisen ajan on pyritty ottamaan huomioon, ettei henkilökohtaisilla kokemuksilla olisi osaa aineistosta tehdyissä tulkinnoissa. Toisaalta aiempi perehtyminen aiheeseen on saattanut auttaa löytämään logopedisen näkökulman vastauksia tarkasteltaessa. Tutkielman luotettavuutta lisää myös se, että tutkittavien vastauksia oli konsensusmenettelyn avulla analysoimassa kaksi tutkijaa, opinnäytetyön tekijä sekä ohjaaja. Tällöin jokaisen vastauksen kohdalla on pystytty yhdessä keskustelemaan ja pohtimaan, millaisia ilmiöitä vastausten sisällöistä voisi löytyä. Aineiston analyysi toteutettiin kokonaisuudessaan myös siten, että se on tämän tutkielman perusteella myöhemmin toistettavissa. Toistettavuus tarjoaa mahdollisuuden jatkotutkimuksille tarkastella aihetta eri näkökulmista tai käyttäen eri lähestymistapaa

6.3 Tutkittavien valinta ja aineistonkeruu

Tämän tutkielman tutkittavat edustivat kansalaisuuksia Euroopasta, Yhdysvalloista sekä Kanadasta. Tätä voidaan pitää etuna tutkielman laadun ja tulosten kannalta. Kansalaisuuksien moninaisuus antaa mahdollisuuden saada monipuolisempia näkemyksiä, ja se tekee tutkielman tuloksista yleistettävämpiä. Toisaalta tässä tutkielmassa on edustettuina kansalaisuuksia vain kehittyneistä länsimaista, joten tuloksia ei voida yleistää maailmanlaajuisesti.

On huomioitava, että tutkittavien joukon muodostumiseen on saattanut vaikuttaa tilanne, jonka yhteydessä tutkimukseen on ollut mahdollisuus osallistua. Tutkimuksen aineisto on kerätty syksyllä 2022 kansainvälisessä änkytyskonferenssissa puolistrukturoidun kyselytutkimuksen avulla. Aineiston kerääminen kyseisessä konferenssissa oli resurssitehokas tapa kerätä motivoituneita vastaajia tutkimukseen, mutta se voi vaikuttaa aineiston heterogeenisyyteen. Änkytyskonferenssien kaltaisiin tilaisuuksiin osallistuvat änkyttävät henkilöt saattavat olla tyypillistä änkyttävää henkilöä optimistisempia änkytyksensä suhteen ja/tai hyväksyä sen osana itseään paremmin, kuin keskiverto änkyttävä henkilö. Vertaistukiryhmien on havaittu vaikuttavan myönteisesti änkyttävien henkilöiden mielenterveyteen ja itsetuntoon (Boyle, 2013a; Caughter & Dunsmuir, 2017). Toisaalta on miltei mahdotonta saada täysin heterogeenistä dataa tämänkaltaiseen tutkimukseen, sillä änkytyksestä kaikista eniten kärsivät tuskin osallistuisivat änkytystutkimuksiin, saati konferensseihin.

Kyselylomakkeen kysymysten muotoilulla on saattanut olla myös vaikutusta vastauksiin. Viimeiseen kysymykseen ”Mikä sai sinut tuntemaan olosi puhujana ja kommunikoijana tasavertaiseksi?” sisältyy lähtöoletus, ettei tutkittava, eli änkyttävä henkilö koe oloansa tasavertaiseksi kommunikointitilanteissa. Esimerkiksi tutkittava 9:n vastaus ”*I feel equal as a speaker*” osoittaa tämän muotoiluvirheen. Jos kysymys olisi ollut muotoiltuna esimerkiksi muotoon ”mikä tekisi keskustelutilanteista rennompia ja helpompia”, olisi se silloin ollut vähemmän olettava. Kysymystenasettelu on syytä ottaa huomioon tulevissa kyselytutkimuksissa. On myös todettava, että tämän tutkielman tuloksia ei kannata yleistää ja verrata jokaiseen änkyttävään aikuiseen, sekä tutkittavien pienen määrän (N=31), että änkytyksen erityisen yksilöllisen luonteen vuoksi (Yaruss, 2007).

6.4 Työn kliininen ja yhteiskunnallinen merkitys

Tästä tutkielmasta saadut tiedot lisäävät tietoisuutta änkytyksen vaikutuksesta kommunikaatiokompetenssiin, ja ymmärrystä siitä, miten änkyttävien henkilöiden kommunikaatiokompetenssia saataisiin kehitettyä. Tutkielman tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että kielteiset tunteet ja ajatukset voivat olla änkytyksen oirekuvassa yhtä merkittävässä, tai jopa merkittävämmässä roolissa, kuin niin kutsuttu primäärioire eli puheen sujumattomuus (Alqhazo ym., 2017).

Kenties merkittävin tulos tästä tutkielmasta oli se, kuinka suuressa roolissa sujuvapuheet keskustelukumppanit ja yhteiskunnalliset asenteet ovat änkytyksen kokonaisvaltaiselle ilmenemiselle. Tutkittavien suosituin toive kommunikaation helpottumiseen oli, että sujuvapuheet ihmiset kohtelisivat heitä arvostavammin. Useat tutkittavat kertoivat heidän pelkäävän, miten kuuntelijat heidän änkytykseensä suhtautuvat ja miten koko yhteiskunta änkytykseen suhtautuu. Olennainen keino edistää änkyttävien ihmisten hyvinvointia olisikin avustaa sujuvapuheisista ihmisistä koostuvaa yhteiskuntaa ymmärtämään änkytystä paremmin. Tämä myötäilee aiempaa kirjallisuutta, jonka mukaan änkytykseen liittyvän stigman käsitteleminen ja änkytystietoisuuden lisääminen, voi auttaa merkittävästi lieventämään änkytyksen haitallisia vaikutuksia asiakkaiden elämänlaatuun. (Laiho ym, 2022; Boyle, 2013b). Lisääntyneen tietoisuuden ja ymmärryksen myötä sujuvapuheet keskustelukumppanit osaisivat muokata käytöstään änkyttävien ihmisten kommunikointia tukevammaksi. Tämä voisi tutkittavien mukaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että heille annettaisiin aikaa sanoa lause loppuun, ettei keskustelukumppani keskeyttäisi heitä tai että keskustelukumppani katsoisi heitä silmiin puhuttaessa. Kuten aiempi kirjallisuus osoittaa, sujuvapuheisten keskustelukumppaneiden epätoivotut maneerit eivät useinkaan ole pahantahtoisia, vaan kyse on enemmänkin tiedonpuutteesta (Hughes ym., 2011). Hyviä keinoja änkytystietoisuuden levittämiseen ovat esimerkiksi änkytykseen liittyvä medianäkyvyys ja lasten kanssa toimivien ammattilaisten ja vanhempien valistaminen änkytyksestä. Vielä toistaiseksi monien käsitykset änkytyksestä perustuvat siihen, miten sitä on esitetty kulttuurissa (Safwat & Sheikhy, 2014). Esimerkiksi elokuvissa ja teatterissa änkytystä on pitkään käytetty karkeana kerronnallisena keinona viestimään hermostuneisuutta, heikkoutta, naurunalaisuutta tai jopa pahuutta (Johnson, 2008).

Tuloksia voidaan hyödyntää myös erityisesti puheterapiassa, jossa pyritään kohentamaan änkyttävien ihmisten kokemaa elämänlaatua. Perinteinen lähestymistapa änkytystä kuntouttavassa puheterapiassa on ollut keskittyä sujuvoittamaan asiakkaan puhetta, mutta viimeisen 20 vuoden aikana änkytystä tutkiva tiedeyhteisö on alkanut tulemaan konsensukseen siitä, että änkytyksen kuntoutuksessa ja arvioinnissa tulisi keskittyä muuhunkin kuin vain sujumattomuuksien kitkemiseen (Laiho ym., 2022; Manning & DiLollo, 2018; Plexico & Burrus, 2012; Rodgers & Gerlach, 2021; Yaruss, 2007). Puheterapiassa asiakkaan puheen sujuvuuteen puuttuminen vähentää änkytystä aikuisilla keskimäärin 50–57-prosenttisesti (Brignell ym., 2020), mutta useimmiten pelkästään sujuvuuden parantamiseen keskittyminen ei auta änkyttäviä henkilöitä muuttamaan heidän käsityksiänsä itsestään puhujana myönteisempään suuntaan (Laiho ym., 2022). Sujuvuuden lisäksi arvioinnissa ja kuntoutuksessa tulisi keskittyä esimerkiksi sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yksilön kokemuksiin arjessa (Yaruss, 2007), minkä myös tämä tutkimus osoittaa. Kuntoutusjaksolla olisi keskeistä arvioida änkytyksen

vaikutuksia laajemminkin sosiaaliseen elämään, sillä muun muassa välttämiskäyttäytymisellä saattaa olla vakavia vaikutuksia änkyttävän aikuisen elämänlaatuun (Laiho ym., 2022).

Tämän tutkielman tulokset osoittavat, että puheterapiassa olisi olennaista ohjata änkyttävän asiakkaan ympäristöä tukemaan tämän kommunikaatiota aiemmin mainituilla keinoilla. Näitä ympäristöjä voivat olla esimerkiksi päiväkotia, koulu, työpaikka, harrastus, ystävät ja kaverit tai perhe. Tämä tulos mukaillee aiempia aiheesta tehtyjä kansainvälisiä tutkimuksia (Constantino, 2023; Douglass ym., 2019). Kaiken kaikkiaan änkyttävien aikuisten puheterapiassa parhaat tulokset saadaan holistisella ja moniulotteisella lähestymistavalla (Laiho ym., 2022). Aiemmat tutkimukset, joissa on erityisesti tutkittu änkytyksen vaikutusta minäpystyvyyteen, kommunikaatioasenteisiin ja elämänlaatuun, tukevat myös käsitystä, että holistinen näkökulma änkytyksen hoitoon takaa parhaat tulokset (Boyle ym., 2018; Carter ym., 2017, 2019; Gerlach ym., 2018). Puheterapeuteista, audiologeista, logopedian alan tutkijoista ja opettajista koostuva The American Speech-Language-Hearing Association (ASHA) on täsmentänyt puheterapian päämääräksi lisätä henkilön kykyä kommunikoida ja sen myötä parantaa henkilön elämänlaatua (ASHA, 2016). Voidaankin todeta, että aikaisempien julkaisujen ja tämän pro gradu -tutkielman perusteella puheterapiaa ei kannata nähdä vain puheen sujuvuuden kuntoutuksena, vaan myös yhtenä tuen muotona. Asiakkaan tukemiseksi on oleellista keskittyä rohkaisemaan asiakasta sosiaaliseen kanssakäymiseen (Boyle, 2015). Keskeistä on, ettei puheterapian tarkoituksena ole harjoitella välttelemään änkytystä ja suojella siten änkyttävää henkilöä kuuntelijoiden reaktioilta.

Tuloksista voivat hyötyä myös itse änkyttävät henkilöt. Tulokset osoittavat, miten muiden ihmisten ja koko yhteiskunnan asenteet vaikuttavat änkyttävän henkilön ajatuksiin itsestään. Tuloksissa korostuu, miten sisäistetyt kielteiset stigmaat vaikuttavat änkyttävän henkilön toimintaan, ja saavat hänet rajoittamaan omia mahdollisuuksiaan. Aiempi kirjallisuus osoittaa, että monet änkyttävät ihmiset uskovat lisääntyneen puheen sujuvuuden auttavan heitä itsetunnon ja sosiaalisen osallistumisen kanssa (Craig & Tran, 2009). Tämän tutkielman tulokset sen sijaan haastavat änkyttävät ihmiset kyseenalaistamaan sujuvuuskeskeisiä uskomuksiaan.

Tästä tutkielmasta saatavan tiedon avulla on mahdollista ymmärtää kehityksellistä änkytystä ja sen pitkittäisvaikutuksia paremmin. Tulokset antavat puheterapeuteille ja aiheesta kiinnostuneille tutkijoille uutta näkökulmaa änkytyksen kuntoutuksen kehittämiseen, sillä tutkielma tuo esiin asiakkaan kokemuspohjaa.

6.5 Jatkotutkimuksen aiheita

Tässä pro gradu -tutkielmassa ei ollut mahdollista käsitellä ja raportoida kaikkia aiheeseen ja aineistoon liittyviä teemoja. Kaikkien tuloksien systemaattisen analysoinnin sijaan keskityttiin vain frekvenssiltään suurimpiin ala- ja yläluokkiin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen ”Miten tutkittavat kuvaavat itseään kommunikoijana” aineistosta jätettiin analysoimatta vastaukset, jotka luokiteltiin frekvenssiltään pienempään alaluokkaan ”epävarma kommunikoija”. Näidenkin tutkittavien vastauksia olisi tärkeää tutkia syvemmin, ja selvittää, mikä saa heidät tuntemaan kommunikaatiokompetenssinsa kielteiseksi. Myös toisen tutkimuskysymyksen ”Millaisten asioiden tutkittavat kokevat vahvistavan heidän kommunikaatiokompetenssiaan?” aineistosta jätettiin analysoimatta vastaukset, jotka luokiteltiin frekvenssiltään pienempiin alaluokkiin ”toiveet itseä kohtaan” ja ”muut ajatukset”. Änkyttävien aikuisten itseä kohtaan osoittamat toiveet olisi tärkeää tutkimusaihe änkytyksen puheterapeuttisen kuntoutuksen kehittämiseksi. Frekvenssiltään pienempien alaluokkien vastauksia ei siis kategorisoitu tarkemmin sisällönanalyysin keinoin, mutta niistä kuitenkin raportoitiin esille nousseita mielenkiintoisia havaintoja, jotta saataisiin lisätietoa kommunikaatiokompetenssiin vaikuttavista tekijöistä. Niiden syvällisempi tutkiminen antaisi kuitenkin arvokasta lisätietoa änkytyksen vaikutuksesta kommunikaatiokompetenssiin.

Tuloksista nousi esiin mielenkiintoinen huomio. Moni niistä vastauksista, joissa toive kommunikaation helpottumisesta oli osoitettu itseä kohtaan, oli samainen toive vahvasti yhteydessä siihen, miten muut ihmiset ja yhteiskunta änkytykseen suhtautuvat. Tärkeä ja mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisikin syventyä siihen, miten änkyttävät henkilöt sisäistävät änkytykseen liittyvää stigmaa, miten se näkyy heidän käytöksessään sekä ajatuksissa itsestään, ja miten näitä kielteisiä vaikutuksia saataisiin ehkäistä ja purettua.

Tässä tutkielmassa käytetty tutkimusmenetelmä, jossa puheenvuoro annetaan tutkittavan häiriöalueen ihmisille itselleen, on vielä verrattain tuore. Sitä hyödyntäneet tutkimukset ovat harvassa. Änkytyksen puheterapeuttisen kuntoutuksen kehittämiseksi olisi hyödyllistä, jos sen suunnittelemisessa kuunneltaisiin enemmän niitä ihmisiä, joita puheterapiassa kuntoutetaan. Tämän kaltaiset laadulliset tutkimusmenetelmät mahdollistavat sen, että tutkijat voivat tarkastella änkytykseen liittyviä ”miten” ja ”miksi” -kysymyksiä (Tetnowski & Damico, 2004). Laadullinen tutkimus tarjoaa syvempää ymmärrystä änkyttävien henkilöiden kokemuksista. Tämä on erityisen tärkeää änkyttämisen monisyisen ja yksilöllisen luonteen ymmärtämiseksi, mihin määrällinen data ei yksinään riitä (Tetnowski & Damico, 2004; Yaruss, 2007). Täten ymmärtääkseen änkytystä paremmin, sen sijaan

että sujuvapuheiset tutkijat kertoisivat mitä änkytys on ja miten sitä kannattaa kohdella, voisi heidän olla kannattavaa kuunnella änkyttäviä ihmisiä (Koutsodimitropoulos, 2016).

7 LÄHDELUETTELO

- Alm, P. (2014). Stuttering in relation to anxiety, temperament, and personality: Review and analysis with focus on causality. *Journal of Fluency Disorders*, 40, 5–21. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2014.01.004>
- Alqhazo, M., Blomgren, M., Roy, N. & Abu Awwad, M. (2017). Discrimination and internalised feelings experienced by people who stutter in Jordan. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 19(5), 519–528.
- American Speech-Language-Hearing Association (ASHA). (2016). Scope of Practice in Speech-Language Pathology [Scope of Practice]. Haettu 1.3.2023 osoitteesta <https://www.asha.org/siteassets/publications/sp2016-00343.pdf>
- Amick, L. J., Chang, S. E., Wade, J., & McAuley, J. D. (2017). Social and Cognitive Impressions of Adults Who Do and Do Not Stutter Based on Listeners' Perceptions of Read-Speech Samples. *Frontiers in psychology*, 8, 1148. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01148>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Blood, G. W. & Blood, I. M. (2004). Bullying in adolescents who stutter: Communicative competence and self-esteem. *Contemporary Issues in Communication Science and Disorders*, 31, 67–79.
- Blood, G. W., Blood, I. M., Tellis, G. M., & Gabel, R. M. (2001). Communication apprehension and self-perceived communication competence in adolescents who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 26, 161-178.
- Bloodstein, O. & Bernstein Ratner, N. (2008). *A Handbook on Stuttering*. Thomson/Delmar Learning.
- Boey, R., Van de Heyning, P., Wuyts, F., Heylen, L., Stoop, R., & De Bodt, M. (2009). Awareness and reactions of young stuttering children aged 2–7 years old towards their speech

- disfluency. *Journal of Communication Disorders*, 42(5), 334–346.
<https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2009.03.002>
- Bosshardt, H.-G. (2006). Cognitive processing load as a determinant of stuttering: Summary of a research programme. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 20(5), 371–385.
<https://doi.org/10.1080/02699200500074321>
- Boyle, M. P. (2013a). Assessment of stigma associated with stuttering: Development and evaluation of the Self-Stigma of Stuttering Scale (4S). *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 56, 1517–1529
- Boyle, M. P. (2013b). Psychological characteristics and perceptions of stuttering of adults who stutter with and without support group experience. *Journal of Fluency Disorders*, 38(4), 368–381. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2013.09.001>
- Boyle, M. P. (2016). The impact of causal attribution on stigmatizing attitudes toward a person who stutters. *Journal of Communication Disorders*, 60, 14–26.
<https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2016.02.002>
- Boyle, M. P., Beita-Ell, C., Milewski, K. M., & Fearon, A. N. (2018). Self-esteem, self-efficacy, and social support as predictors of communicative participation in adults who stutter. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61, 1893–1906.
https://doi.org/10.1044/2018_JSLHR-S-17-0443
- Boyle, M. P., & Blood, G. W. (2015). Stigma and stuttering: Conceptualizations, applications, and coping. *Stuttering Meets Stereotype, Stigma, and Discrimination: An Overview of Attitude Research* 43–70. West Virginia University Press.
- Boyle, M. P., Blood, G. W., & Blood, I. M. (2009). Effects of perceived causality on perceptions of persons who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 34(3), 201–218.
- Boyle, M. P., Cheyne, M. R., & Rosen, A. L. (2023). Self-Stigma of Stuttering: Implications for Communicative Participation and Mental Health. *Journal of speech, language, and*

hearing research : JSLHR, 66(9), 3328–3345. https://doi.org/10.1044/2023_JSLHR-23-00098

- Boyle, M. P., & Fearon, A. (2018). Self-stigma and its associations with stress, physical health, and health care satisfaction in adults who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 56, 112–121
- Bricker-Katz, G., Lincoln, M., & Cumming, S. (2013). Stuttering and work life: An interpretative phenomenological analysis. *Journal of Fluency Disorders*, 38 (4): 342-355
- Brignell, A., Krahe, M., Downes, M., Kefalianos, E., Reilly, S., & Morgan, A. T. (2020). A systematic review of interventions for adults who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 64, 1–18. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2020.105766>
- Büchel, C. & Sommer, M. (2004). What causes stuttering? *PLOS Biology*, 2, 159–163. <https://doi10.1371/journal.pbio.0020046>
- Carter, A., Breen, L., Yaruss, J. S., & Beilby, J. (2017). Self-efficacy and quality of life in adults who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 54, 14–23. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2017.09.004>
- Catalano, L. T., Brown, C. H., Lucksted, A., Hack, S. M., & Drapalski, A. L. (2021). Support for the social-cognitive model of internalized stigma in serious mental illness. *Journal of psychiatric research*, 137, 41–47. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.02.014>
- Caughter, S., & Dunsmuir, S. (2017). An exploration of the mechanisms of change following an integrated group intervention for stuttering, as perceived by school-aged children who stutter (CWS). *Journal of Fluency Disorders*, 51, 8-23.
- Chow, H. & Chang, S-E. (2017). White matter developmental trajectories associated with persistence and recovery of childhood stuttering. *Human Brain Mapping*, 38, 3345–3359. <https://doi10.1002/hbm.23590>

- Clark, C., Conture, E., Frankel, C. & Walden, T. (2012). Communicative and psychological dimensions of the KiddyCAT. *Journal of Communication Disorders*, 45, 223–234. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2012.01.002>
- Constantino, C. (2023). Fostering Positive Stuttering Identities Using Stutter-Affirming Therapy. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 54. 42-62 https://doi.org/10.1044/2022_LSHSS-22-00038
- Constantino, C., Manning, W. H. & Nordstrom, S. (2017). Rethinking covert stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 53. 26–40.
- Conture, E. G., Walden, T., Arnold, H., Graham, C., Hartfield, K. & Karrass, J. (2006). Communication-Emotional model of stuttering. Teoksessa N. Bernstein Ratner & J. Tetnowski (toim.), *Current issues in stuttering research and practice* (s. 17–46). Lawrence Erlbaum associates.
- Craig, A. & Tran, Y. (2015). The psychological impact of chronic stuttering in adults. In Santiago, D. *Stuttering: Risk Factors, Public Attitudes and Impact on Psychological Well-Being*. (pp. 37–56). Nova Science Pub Inc.
- Craig, A., Tran, Y., & Craig, M. (2003). Stereotypes towards stuttering for those who have never had direct contact with people who stutter: a randomized and stratified study. *Perceptual and motor skills*, 97(1), 235–245. <https://doi.org/10.2466/pms.2003.97.1.235>
- Craig, A., Blumgart, E., & Tran, Y. (2009). The impact of stuttering on the quality of life in adults who stutter. *Journal of fluency disorders*, 34(2), 61–71. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2009.05.002>
- Douglass, J. E., Constantino, C., Alvarado, J., Verrastro, K., & Smith, K. (2019). Qualitative investigation of the speech-language therapy experiences of individuals who covertly stutter. *Journal of fluency disorders*, 61, 105713. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2019.105713>

- Eggers, K. (2012). Temperamental characteristics of children with developmental stuttering. Väitöskirja. Katholike Universiteit Leuven & Tillburg University
- Eggers, K., Millard, S. K. & Kelman, E. (2022). Temperament, anxiety, and depression in school-age children who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 97, 106218. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2022.106218>
- Erickson, S. & Block, S. (2013). The social and communication impact of stuttering on adolescents and their families. *Journal of Fluency Disorders*, 38, 311–324.
- Ezrati-Vinacour, R., Platzky, R. & Yairi, E. (2001). The young child's awareness of stuttering-like disfluency. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 44, 368–380. [https://doi10.1044/1092-4388\(2001/030](https://doi10.1044/1092-4388(2001/030)
- Gabel, R. (2015). Job discrimination associated with stuttering in adults. In K. St. Louis (Ed.), *Stuttering meets stereotype, stigma, and discrimination: An overview of attitude research* (pp. 91–105). West Virginia University Press.
- Geng, L. & Jiang, T. (2013). Contingencies of self-worth moderate the effect of specific self-esteem on self-liking or self-competence. *Social behavior and personality*, 41, 95– 108.
- Gerlach, H., Chaudoir, S. R., & Zebrowski, P. M. (2021). Relationships between stigma-identity constructs and psychological health outcomes among adults who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 70, 105842
- Gerlach, H., Totty, E., Subramanian, A., & Zebrowski, P. (2018). Stuttering and labor market outcomes in the United States. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61, 1649–1663. https://doi.org/10.1044/2018_JSLHR-S-17-0353
- Groner, S., Walden, T. & Jones, R. (2016). Factors associated with negative attitudes toward speaking in preschool-age children who do and do not stutter. *Contemporary Issues in Communication Disorders*, 43, 255–267.
- Guitar, B. (2006). *Stuttering: an integrated approach to its nature and treatment* (3. painos). Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins.

- Guitar, B. (2014). *Stuttering: an integrated approach to its nature and treatment* (4. painos). Wolters Kluwer.
- Guntupalli, V. K., Everhart, D. E., Kalinowski, J., Nanjundeswaran, C., & Saltuklaroglu, T. (2007). Emotional and physiological responses of fluent listeners while watching the speech of adults who stutter. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 42(2), 113–129. <https://doi.org/10.1080/10610270600850036>
- Guntupalli, V. K., Kalinowski, J., Nanjundeswaran, C., Saltuklaroglu, T., & Everhart, D. E. (2006). Psychophysiological responses of adults who do not stutter while listening to stuttering. *International Journal of Psychophysiology*, 62(1), 1-8.
- Guttormsen, L. S., Kefalianos, E., Næss, K.B. (2015). Communication attitudes in children who stutter: A meta-analytic review. *Journal of Fluency Disorders*, 46, 1–14.
- Hargie, O. (2011). *Skilled interpersonal communication: Research, theory and practice* (5th ed.). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Healey, E. C., Gabel, R. M., Daniels, D. E., & Kawai, N. (2007). The effects of self-disclosure and non self-disclosure of stuttering on listeners' perceptions of a person who stutters. *Journal of fluency disorders*, 32(1), 51–69. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2006.12.003>
- Heimo, H. (2012). Änkytys. Teoksessa S. Kunnari & T. Savinainen- Makkonen (toim.) *Pienten sanat: lasten äänteellinen kehitys*. Helsinki, Werner Söderström Osakeyhtiö, 226–243.
- Horila, T. (2020). Communication Competence in the Workplace. In L. Mikkola, & M. Valo (Eds.), *Workplace Communication* 165-178 Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429196881-13>
- Hughes, S. & Gabel, R. & Irani, F. (2011). Fluent speakers' advice for communicating with people who stutter: The concept of mutual help and its effects on successful stuttering management. *Psychology of Stereotypes*. 1-46.

- Iverach, L., Menzies, R., O'Brian, S., Packman, A., & Onslow, M. (2011). Anxiety and stuttering: Continuing to explore a complex relationship. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 20(3), 221–232. <http://dx.doi.org/10.1044/1058-03602011/10-0091>.
- Iverach, L., & Rapee, M. (2014). Social anxiety disorder and stuttering: Current status and future directions. *Journal of Fluency Disorders*, 40, 69–82. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jfludis.2013.08.003>.
- Jansson-Verkasalo, E. & Eggers, K. (2010). Änkytys. Teoksessa P. Korpilahti, O. Aaltonen, & M. Laine (toim.), *Kieli ja aivot* (s. 235-242). Helsinki: Turun yliopisto.
- Jansson-Verkasalo, E., Eggers, K., Järvenpää, A., Suominen, K., Van den Bergh, B., De Nil, L. & Kujala, T. (2014). Atypical central speech-sound discrimination in children who stutter as indexed by the mismatch negativity. *Journal of Fluency Disorders*, 41, 1–11. <https://doi10.1016/j.jfludis.2014.07.001>
- Jansson-Verkasalo, E., Lindblad, S., Vastamäki, E., Eggers, K., & Vanryckeghem, M. (2021). KiddyCAT- ja BigCAT -itsearviointilomakkeiden suomennosten normatiiviset ja psykometriset ominaisuudet. *Puhe Ja Kieli*, 41(3), 189–206. <https://doi.org/10.23997/pk.112563>
- Johnson, J. (2008). The Visualization of the Twisted Tongue: Portrayals of Stuttering in Film, Television, and Comic Books. *The Journal of Popular Culture*. 41. 245 - 261.
- Jones, R., Choi, D., Conture, E. & Walden, T. (2014). Temperament, emotion, and childhood stuttering. *Seminars in Speech and Language*, 35(2), 114–131. <https://doi10.1055/s-0034-1371755>
- Judge, T. A., Locke, E. A., Durham, C. C. & Kluger, A. N. (1998). Dispositional effects on job and life satisfaction: The role of core evaluations. *Journal of Applied Psychology*, 83, 17–34.
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus

- Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Spoof, S.-K., Tarkiainen, T., Kaila, E., & Aittasalo, M. (Eds.) (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu; Vol. 2/2023). Tutkimuseettinen neuvottelukunta ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta.
- Kim, E., Sim, H. & Kim, Young. (2023). A Meta-analysis Study on the Communication Attitudes of People Who Do and Do Not Stutter by Age. *Communication Sciences & Disorders*. 28. 643-657.
- Koedoot, C., Bouwmans, C., Franken, M.C., & Stolk, E. (2011). Quality of life in adults who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 44, 429–443.
- Koutsodimitropoulos, E., Buultjens, M., St Louis, K. O., & Monfries, M. (2016). Speech pathology student clinician attitudes and beliefs towards people who stutter: A mixed-method pilot study. *Journal of fluency disorders*, 47, 38–55. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2015.12.003>
- Kroll R.M., Klassen T.R. (2007). Perspectives on the academic and clinical education in Stuttering. *Canadian Journal of Speech-Language Pathology and Audiology*, 31 (2) , pp. 94-99.
- Laiho, A., Elovaara, H., Kaisamatti, K., Luhtalampi, K., Talaskivi, L., Pohja, S., Routamo-Jaatela, K., & Vuorio, E. (2022). Stuttering interventions for children, adolescents, and adults: a systematic review as a part of clinical guidelines. *Journal of communication disorders*, 99, 106242. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2022.106242>
- Logan, K. J. (2015). *Fluency disorders*. San Diego: Plural Publishing
- Lowe, R., Menzies, R., Onslow, M., Packman, A., & O'Brian, S. (2021). Speech and Anxiety Management With Persistent Stuttering: Current Status and Essential Research. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 64(1), 59-74.
- Maddux, J. E., & Gosselin, J. T. (2012). Self-efficacy. Teoksessa M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (2nd ed., pp. 198–224). The Guilford Press.

- Manning, W. H. & DiLollo, A. (2018). *Clinical Decision Making in Fluency Disorders*. San Diego: Plural Publishing.
- McCroskey, J. C., & McCroskey, L. L. (1988). Self-report as an approach to measuring communication competence. *Communication Research Reports*, 5, 108-113.
- Milić, I., & Čepulić, D.-B. (2023). Analysis of the Self-Stigma of Stuttering Scale structure and the association between self-stigmatization and personality traits. *Psiholgijske Teme*, 32(2), 281-301. <https://doi.org/10.31820/pt.32.2.3>
- Ntourou, K., Conture, E. & Walden, T. (2013). Emotional reactivity and regulation in preschool-age children who stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 38, 260–274. <https://doi10.1016/j.jfludis.2013.06.002>
- O’Dwyer, M., Walsh, I. & Leahy, M. (2018). The Role of Narratives in the Development of Stuttering as a Problem. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 27(3S), 1164–1179. http://dx.doi.org.libproxy.tuni.fi/10.1044/2018_AJSLP-ODC11-17-0207
- Pertjjs, M. A. J., Oonk, L. C., Beer, de J. J. A., Bunschoten, E. M., Bast, E. J. E. G., Ormondt, van J., Rosenbrand, C. J. G. M., Bezemer, M., Wijngaarden, van L. J., Kalter, E. J., Veenendaal, van H. (2014). *Clinical Guideline: Stuttering in Children, Adolescents and Adults*. NVLF, Woerden.
- Petty, R. & Wegener, D. (1998). Attitude change: Multiple roles for persuasion variables. Teoksessa D. Gilbert, S. Fiske & G. Lindzey (toim.), *The handbook of social psychology*,(s. 323–390). 4. painos. McGraw-Hill.
- Piispala, J., Määttä, S., Pääkkönen, A., Bloigu R., Kallio, M. & Jansson-Verkasalo, E. (2017). Atypical brain activation in children who stutter in a visual Go/Nogo task: An ERP study. *Journal of Fluency Disorders*, 48, 16–26. <https://doi10.1016/j.jfludis.2016.02.001>

- Piispala, J., Starck, T., Jansson-Verkasalo, E. & Kallio, M. (2018). Decreased occipital alpha oscillation in children who stutter during a visual Go/Nogo task. *Clinical Neurophysiology*, *129*, 1971–1980. <https://doi10.1016/j.clinph.2018.06.022>
- Plexico, L. W. & Burrus, E. (2012). Coping with a child who stutters: A phenomenological analysis. *Journal of Fluency Disorders*, *37*, 275-288.
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 141-152). Helsinki: Gaudeamus.
- Rodgers, N. & Gerlach, H. (2021). What adults who stutter and stuttering specialists think it means to make a positive change to stuttering. Presentation in 12th Oxford Dysfluency Conference, 7.-8.1.2021.
- Schrodt, P., Ledbetter, A., Jernberg, K., Larson, L., Brown, N. & Glonek, K. (2009). Family communication patterns as mediators of communication competence in the parent–child relationship. *Journal of Social and Personal Relationships*, *26*, 853–874. <https://doi10.1177/0265407509345649>
- Safwat, R.F., Sheikhany, A. Parental attitudes and knowledge of stuttering. *Egypt J Otolaryngol* **30**, 151–156 (2014). <https://doi.org/10.4103/1012-5574.133220>
- Schuman, H. (1995). Attitudes, beliefs, and behavior. Teoksessa K. Cook, G. Fine & J. House (toim.), *Sociological perspectives on social psychology* (s. 68–89). Allyn & Bacon.
- Singer, C., Hessling, A., Kelly, E., Singer, L. & Jones, R. (2020). Clinical characteristics associated with stuttering persistence: A meta-analysis. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, *63*, 2995–3018. <https://doi10.1044/2020>
- Smith, A. & Weber, C. (2017). How stuttering develops: The multifactorial dynamic pathways theory. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, *60*, 2483–2505. https://doi10.1044/2017_JSLHR-S-16-0343

- Starkweather, C. (2002). The epigenesis of stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 27, 269–288.
[https://doi.org/10.1016/s0094-730x\(02\)00144-4](https://doi.org/10.1016/s0094-730x(02)00144-4)
- Tafarodi, R. W. & Swann Jr., W. B. (1995). Self-liking and self-competence as dimensions of global self-esteem: initial validation of a measure. *Journal of Personality Assessment*, 65, 322–342.
- Tetnowski, J., & Damico, J. (2004). Getting out of Procrustes' bed: The needs and benefits of qualitative research in stuttering. *Advances in Speech Language Pathology*, 6(3), 153–158. <https://doi.org/10.1080/14417040412331283002>
- The Oxford English dictionary (2010). Angus Stevenson (toim.). Oxford university press, Inc.
<https://doi.org/10.1093/acref/9780199571123.001.0001>
- Tichenor, S. & Yaruss, J. (2019a). Group Experiences and Individual Differences in Stuttering. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research: JSLHR*, 62(12), 4335–4350.
http://dx.doi.org.libproxy.tuni.fi/10.1044/2019_JSLHR-19-00138
- Tichenor, S. & Yaruss, J. (2019b). Stuttering as Defined by Adults Who Stutter. *Journal of Speech, Language & Hearing Research*, 62(12), 4356–4369.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6. uud. laitos.). Tammi.
- Toyomura, A., Fujii, T., Yokosawa, K., & Kuriki, S. (2018). Speech Disfluency-dependent Amygdala Activity in Adults Who Stutter: Neuroimaging of Interpersonal Communication in MRI Scanner Environment. *Neuroscience*, 374, 144–154.
<https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2018.01.037>
- Treleaven, S. B., & Coalson, G. A. (2020). Manual response inhibition and quality of life in adults who stutter. *Journal of communication disorders*, 88, 106053.
<https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2020.106053>
- Vanryckeghem, M. & Brutton, G. J. (2003). *BAB Behavior Assessment Battery: A multidimensional and evidence-based approach to diagnostic and therapeutic decision making for adults*

who stutter. Organization for the Integration of Handicapped People. Belgium & Acco Publishers

Vanryckeghem, M. & Brutten, G. J. (2007). *KiddyCAT: Communication attitude test for preschool and kindergarten children who stutter*. San Diego, CA. Plural Publishing Inc.

Vanryckeghem, M. & Brutten, G.J. (2011). The BigCAT: A normative and comparative investigation of the communication attitude of nonstuttering and stuttering adults. *Journal of Communication Disorders*, 44 (2), 200-206, <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2010.09.005>

Vanryckeghem, M., & Brutten, G. J. (2018). *The Behavior Assessment Battery for Adults Who Stutter*. San Diego, CA: Plural Publishing, Inc.

Vanryckeghem, M., & Brutten, G. J. (2019). *The Communication Attitude Test for Adults (BigCAT)*. Unpublished Manuscript.

Veerabhadrapa, R. C., Krishnakumar, J., Vanryckeghem, M., & Maruthy, S. (2021). Communication attitude of Kannada-speaking adults who do and do not stutter. *Journal of fluency disorders*, 70, 105866. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2021.105866>

Waldron V.R. & Yungbluth S. (2015). Training and intervention. *Communication Competence* / (pp. 629 – 254. De Gruyter Mouton.

Werle, D., Winters, K. L., & Byrd, C. T. (2021). Preliminary study of self-perceived communication competence amongst adults who do and do not stutter. *Journal of Fluency Disorders*, 70, 105848–105848. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2021.105848>

Wingate, M. (2002). *Foundations of stuttering*. San Diego: Academic Press.

World Health Organization, WHO (2016). *ICD-10, F98.5 Stuttering*. Haettu 10.11.2023 osoitteesta <https://icd.who.int/browse10/2016/en#/F90-F98>

Yairi, E. & Ambrose, N. (1999). Early childhood stuttering I: Persistency and recovery rates. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 42(5), 1097–1112

- Yairi, E. & Ambrose, N. (2005). *Early childhood stuttering: For Clinicians, by Clinicians*. Texas, Austin: Pro-Ed, Inc.
- Yairi, E. & Ambrose, N. (2013). Epidemiology of stuttering: 21st century advances. *Journal of Fluency Disorders*, 38, 66–87. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2012.11.002>
- Yairi, E., Ambrose, N. & Cox N. (1996). Genetics of stuttering: A critical review. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 39, 771–784. <https://doi10.1044/jshr.3904.771>
- Yaruss, J. (2007). Application of the ICF in fluency disorders. *Seminars in speech and language* 28(04), 312-322. Thieme Medical Publishers.
- Yaruss J. (2010). Assessing quality of life in stuttering treatment outcomes research. *Journal of fluency disorders*, 35(3), 190–202. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2010.05.010>
- Yaruss, J. (2015). Disorders of fluency. *The Cambridge Handbook of Communication Disorders*. 484–498. Cambridge University Press
- Yaruss, J. & Quesal, R. (2006). Overall Assessment of the Speaker's Experience of Stuttering (OASES). *Journal of fluency disorders*. 31. 90-115.
- Zhang, J., Kalinowski, J., Saltuklaroglu, T., & Hudock, D. (2010). Stuttered and fluent speakers' heart rate and skin conductance in response to fluent and stuttered speech. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 45(6), 670-683.